

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ТУРИЗМУ
 Кафедра менеджменту та адміністрування

ДИПЛОМНА РОБОТА

Управління діловою активністю підприємства

(на прикладі ТОВ «ЕКО-СФЕРА», м.Калинівка, Вінницька обл.)

Шифр ДРМН ПЗ

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 073 Менеджмент
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма Менеджмент
Назва

Виконав студент 4 курсу, група МН 19-1 Максим ЗАЦЕРКОВНИЙ
Шифр Підпис

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник к.е.н., доц. Олена САВЧЕНКО
Науковий ступінь, звання Підпис

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер _____ Ірина ГРАБОВСЬКА
Підпис

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри менеджменту _____ Ніла ТЮРІНА
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

та адміністрування

_____ 202__ р.

Хмельницький 2023

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет управління, адміністрування та туризму

Кафедра менеджменту та адміністрування

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

шифр і назва

Спеціальність 073 Менеджмент

шифр і назва

Освітня програма Менеджмент

-

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри _____

“ _____ ” _____ 202_ р.

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ

Зацерковний Максим Олегович

Прізвище, ім'я, по батькові студента

1. Тема Управління діловою активністю підприємства (на прикладі ТОВ «ЕКО-СФЕРА», м.Калинівка, Вінницька обл.)

керівник роботи Савченко О.В., к.е.н., доцент кафедри МА

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання

Затверджено наказом ректора університету від 01.03 2023р. № 5 дод. _____

2. Строк подання студентом роботи на кафедру _____
3. Вихідні дані до роботи статті, монографії, навчальні посібники з заданої теми, статистична інформація підприємства, бухгалтерська звітність, інформація мережі Інтернет тощо
4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1. Теоретико-методичні засади управління діловою активністю підприємства. 2. Характеристика ділової активності ТОВ “Еко-Сфера” та інших підприємств галузі. 3. Шляхи оптимізації управління діловою активністю ТОВ “Еко-Сфера”.
5. Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень): 1.Ознаки ділової активності підприємства. 2. Модель керування діловою активністю підприємства. 3.Зацікавлені користувачі інформації про ділову активність підприємств. 4.Техніко-економічні показники ТОВ “Еко-Сфера”. 5.Кількісні показники ділової активності ТОВ “Еко-Сфера”. 6. Динаміка показників ділової активності ТОВ “Еко-Сфера” у 2020-2022 роках. 7. Розрахунок матеріальних оборотних коштів, власних оборотних коштів, функціонуючого капіталу ТОВ “Еко-Сфера”. 7. Розрахунок надлишку (нестачі) власних оборотних коштів, надлишку (нестача) власних оборотних засобів і довгострокових джерел формування запасів ТОВ “Еко-Сфера”, загального обсягу джерел формування запасів. 8. Правила управління діловою активністю ТОВ “Еко-Сфера”. 9. Прогнозний звіт про фінансові результати ТОВ “Еко-Сфера”. 10. Прогнозний баланс ТОВ “Еко-Сфера”. 11.Напрями удосконалення управління діловою активністю ТОВ “Еко-Сфера”.

6. Консультанти розділів дипломної роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1. Теоретико-методичний	Савченко О.В., доцент кафедри МА		
2. Дослідницько-аналітичний	Савченко О.В., доцент кафедри МА		
3. Проектно-рекомендаційний	Савченко О.В., доцент кафедри МА		
4. Нормоконтроль	Грабовська І.В., ст.викл. каф. МА		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Пор. №	Назва етапів (розділів) дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми дипломної роботи		
2.	Одержання індивідуального завдання		
3.	Складання календарного плану графіка написання дипломної роботи		
4.	Аналіз літератури, участь у виконанні науково-дослідних робіт, інші заходи		
5.	Корегування теми дипломної роботи та календарного плану-графіку		
6.	Підготовка першого розділу		
7.	Підготовка другого розділу		
8.	Підготовка третього розділу		
9.	Підготовка висновків		
10.	Здача науковому керівнику		

Студент

_____ Підпис

_____ Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник роботи

_____ Підпис

_____ Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ

Зацерковний М.О. Управління діловою активністю підприємства (на прикладі ТОВ «ЕКО- СФЕРА», м.Калинівка, Вінницька обл.)

Керівник роботи – к.е.н., доцент кафедри МА Савченко О.В. Дипломна робота бакалавра: 57 с., 13 рисунків, 18 таблиць, 44 джерела посилання.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ФІНАНСОВИЙ СТАН, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ДІЛОВА АКТИВНІСТЬ, ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ, ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ

В дипломній роботі викладено теоретико-методичні основи управління діловою активністю підприємства. В теоретичному розділі надано визначення ділової активності, охарактеризовано погляди на її оцінку та показники такої оцінки.

В другому розділі диплому було визначено тенденції функціонування та розвитку ТОВ “Еко-Сфера”, проаналізовано його ділову активність через розрахунок коефіцієнтів обіговості. Проведено також аналіз фінансового стану товариства. В цілому діяльність ТОВ “Еко-Сфера” є прибутковою, але необхідним є більш детальний аналіз з метою виявлення прихованих тенденцій.

На основі визначених нами тенденцій, нами запропоновано:

- проводити визначення типу фінансової стійкості ТОВ “Еко-Сфера” як базового елемента ділової активності;
- оптимізація менеджменту ТОВ “Еко-Сфера” та бізнес-процесів через удосконалення системи планування.

підпис та П.І.Б.

«_____» _____ 202_____ р.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1 Поняття ділової активності, її сутність	8
1.2 Управління діловою активністю підприємства. Показники оцінки ділової активності	11
1.3 Шляхи нарощення ділової активності підприємств	19
2 ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ТОВ “ЕКО-СФЕРА” ТА ІНШИХ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ	21
2.1 Загальна характеристика та аналіз основних техніко-економічних показників ТОВ “Еко-Сфера”	21
2.3 Аналіз ділової активності підприємств України	34
3. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ТОВ “ЕКО-СФЕРА”	39
3.1 Визначення типу фінансової стійкості ТОВ “Еко-Сфера” як базового елементу ділової активності	39
3.2 Оптимізація менеджменту ТОВ “Еко-Сфера” та бізнес-процесів через удосконалення системи планування	43
ВИСНОВКИ	49
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	53
ДОДАТКИ	58

ВСТУП

На фінансовий стан підприємства безпосередньо впливає його ділова активність, що проявляється в темпах економічного зростання підприємства, застосуванні наступальних стратегій розвитку, досягненні поставлених завдань, використанні ефективного економічного потенціалу. Управління комерційними активністю займає провідне місце серед усіх завдань управління, оскільки пов'язане зі збільшенням обсягів операцій, отриманням додаткового прибутку в умовах ефективного управління.

Однак не тільки вплив факторів зовнішнього середовища негативно позначається на діяльності організацій, має значення аспект ефективного механізму управління господарськими операціями та забезпечення належного рівня господарської діяльності. Ключові компоненти системи забезпечення операційної діяльності компанії включені в найважливіші та актуальніші питання сьогодення. Низький рівень ділової активності може призвести до корпоративних фінансових труднощів, відсутності інновацій, неефективного використання ресурсів і негативних тенденцій результатів функціонування.

Реалізація процедур прийняття ефективних управлінських рішень безсумнівно передбачає аналіз ділової активності фірми, особливо за умов нестабільного середовища функціонування підприємств [30].

Актуальність тематики є безсумнівною та аспектам ділової активності підприємств в літературі приділена значна увага науковців. В цій сфері працювали М.І. Баканов, М.Д. Білик, Г.Г. Кірейцева, А.М. Подерьогін, Г.В. Савицька, В.О. Мец, К.Д. Кембе, Г.О. Крамаренко, О. І. Марченко та багато інших.

Об'єктом дипломної роботи є ділова активність ТОВ "Еко-Сфера" та процеси управління нею.

Предметом бакалаврської роботи є теоретичні та практичні засади управління діловою активністю підприємства.

Метод дипломної роботи бакалавра є аналіз ділової активності ТОВ “Еко-Сфера” та показників його функціонування в цілому, та розробка процедур удосконалення керування його діловою активністю.

Завдання, що були поставлені при здійсненні даного дослідження, є наступними:

- розглянути сутність поняття ділової активності, розглянути погляди економістів на його сутність;
- характеристика управління діловою активністю, моделі та показники, які для цього використовують;
- визначити теоретичні погляди на шляхи нарощення ділової активності підприємств;
- аналіз системи управління, показників функціонування ТОВ “Еко-Сфера”;
- аналіз фінансового стану та показників ділової активності товариства;
- розробка оптимізаційних процедур за темою дослідження.

В роботі використовувались форми фінансової звітності ТОВ “Еко-Сфера”, звіти управління, статут, сайт підприємства та інші внутрішні інформаційні джерела.

Для написання теоретичної частини дипломної роботи використовувались матеріали статей, підручників, монографій та електронних джерел із відкритим доступом.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Поняття ділової активності, її сутність

В сучасних складних умовах функціонування підприємств особлива увага керівників направлена на здійснення ефективності управлінської діяльності, визначення тенденцій функціонування, їх оцінці та виявленні найбільш реальних перспектив.

Термін “ділова активність” набув свого розповсюдження в аналітичних практиках з огляду на застосування коефіцієнтів оцінки фінансового стану підприємств. За своїм змістом, ділова активність являє собою комплексну характеристику діяльностей (активностей) підприємств. Підприємницька діяльність стосується всіх видів діяльності, яку здійснюють фірми для досягнення своєї мети. Це приносить дохід і забезпечує безперервність бізнесу.

Управління діловою активністю не можливе без знання принципів менеджменту, закономірностей менеджменту, його функцій, методів та способів забезпечення його ефективності. Саме знання теоретичного базису менеджменту дозволить здійснювати наукове управління організацією та забезпечувати високі показники ділової активності [2].

Якщо розглядати це поняття з позиції широкого погляду на його трактування, то під діловою активністю розуміють зусилля, що напружуються підприємством на посилення власних позицій на ринку продукції, ринках праці, досягнення на ринку капіталів.

Ділова діяльність є ядром кожної організації. Після реєстрації фірми або відкриття бізнесу бездіяльність не принесе доходу. Це функція закладена в діяльність, яка генерує дохід. Таким чином, сукупність повсякденних операцій,

фінансування та інвестиційної діяльності дозволяє суб'єкту господарювання ефективно працювати та отримувати дохід.

При визначенні терміну «ділової активності підприємств», можливим є здійснення наголосу на таких аспектах, як: ефективність використання ресурсів підприємства (зокрема, матеріальних, фінансових, кадрових, тощо); забезпечення та оцінка якості управління, визначення поточного стану та виявлення резервів розвитку; забезпечення бажаного рівня конкурентоспроможності на ринку [24].

Значення оцінки ділової активності підприємств, її проблемність, спонукає науковців розглядати в своїх працях теоретично-методичні та практичні засади такого управління. Серед вітчизняних науковців, що розглядали питання ділової активності, є М.І. Баканов, М.Д. Білик, Г.Г. Кірейцева, А.М. Подерьогін, Г.В. Савицька, В.О. Мец, К.Д. Кембе, Г.О. Крамаренко, О. І. Марченко та багато інших.

З огляду на наявність різних підходів до визначення сутності ділової активності підприємств, можемо сформулювати групи авторів, прихильників тих чи інших поглядів (рисунок 1.1).

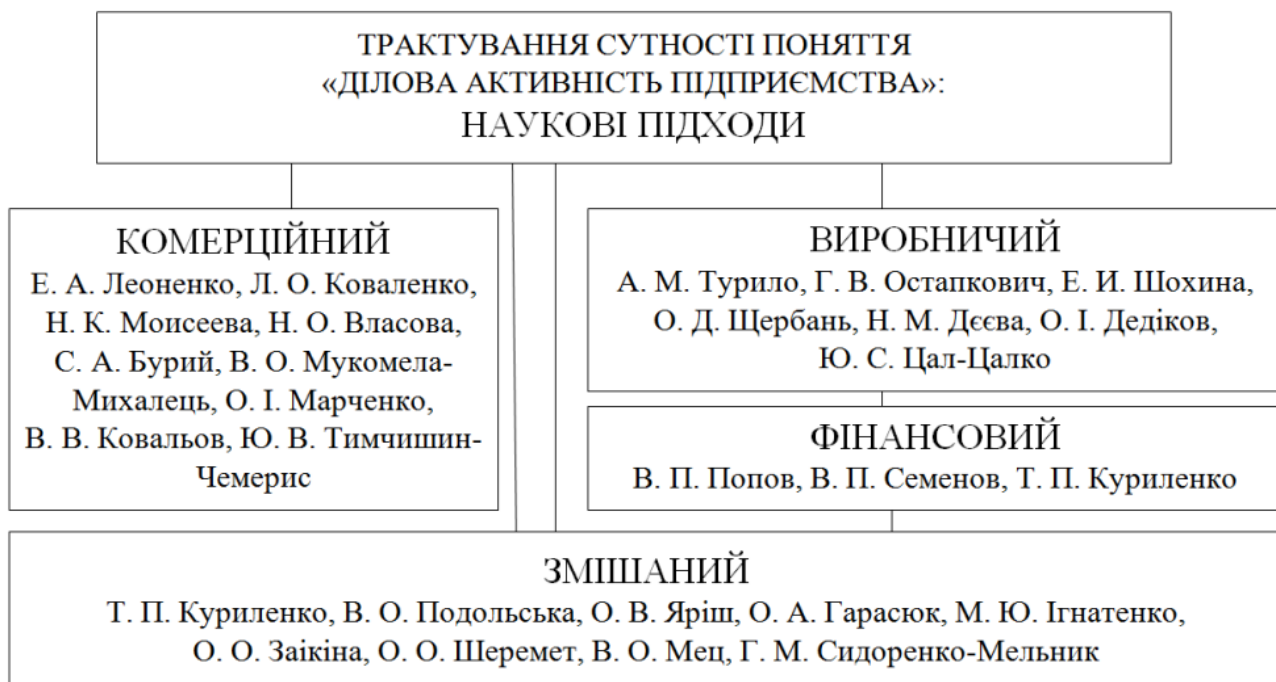

Рисунок 1.1 — Наукові підходи (та їх авторський колектив) до трактування ділової активності підприємства [24, с.15]

В той же час, найбільш загальним означенням темпів зміни ділової активності підприємства обґрунтовують так званим “золотим правилом” економіки, згідно якого необхідним є порівняння темпів змін показників чистого прибутку підприємства, його доходу та майна. В такому випадку закладається поняття принцип визначення ефективності вкладених в діяльність ресурсів [14]. Таким чином, для ділової активності є характерними ознаки, наведені на рисунку 1.2.

Рисунок 1.2 - Ознаки ділової активності підприємства [1]

Розуміння даних рис дозволить керівництву побачити можливі результати аналізу ділової активності підприємства.

При дослідженні ділової активності підприємства необхідно звертати увагу на підходи до виділення сфер функціонування підприємства, або його активностей.

Так, вони поділяються на операційну, фінансову та інвестиційну діяльність.

Операційна діяльність — це основна діяльність, яку суб’єкт господарювання виконує щоденно для підтримки основної мети суб’єкта господарювання, як-от виробництво, продажі та маркетинг.

Фінансова діяльність пов’язана зі збором коштів для розвитку бізнесу, наприклад, випуск облігацій або боргових зобов’язань.

Нарешті, інвестиційна діяльність має місце, коли суб'єкт господарювання інвестує в довгострокові активи, такі як придбання основних засобів (майно, установки та обладнання).

Сьогодні в економічній літературі можна зустріти виокремлення таких рівнів ділової активності, які відповідають відповідному рівню господарсько-фінансової ситуації на підприємстві, а саме:

- високий (або достатній) — передбачає здійснення інноваційної політики, для нього характерним є стабільне фінансове становище, ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства є теж високою;

- середній (або задовільний) - фінансовий стан підприємства є нестійким, інноваційну політику можна характеризувати як пасивну, а ефективність використання ресурсів підприємства майже тенденцію до падіння;

- низький (або незадовільний) — характерний для кризового стану функціонування підприємств, управління ресурсами здійснюється не ефективно, інноваційна політика приносить збитки [1].

1.2 Управління діловою активністю підприємства. Показники оцінки ділової активності

Підхід до управління фінансовим станом підприємства, що результується показниками ділової активності, може бути розглянутий як процес (в межах певної керівної діяльності), а також як система принципів та методів [8]. Тому, пропонувані рішення із вирішення проблемних аспектів можна поділити за напрямками: загальне удосконалення управління підприємством (його фінансовим станом, зокрема) та оптимізація інструментарію з керування фінансовими ресурсами на підприємстві[24, с.15].

Ми притримуємось такої точки зору, що управління діловою активністю підприємств являє собою сукупність методів та принципів по відношенню до

процесу розробки та реалізації управлінських рішень, орієнтованих та забезпечення підприємством такої фінансової позиції, яка визначається цільовим рівнем ділової активності та дозволить в подальшому підтримувати критерії сталого розвитку.

Метою управління діловою активністю підприємства, виходячи з основної суті поняття, є економічне зростання підприємства, нарощення прибутковості, сталий розвиток, які досягаються шляхом розробки “карти” завдань. Остання містить поняття ділової активності для конкретного підприємства, результати її оцінки з погляду ретроспективи, а також її поточного стану, визначення пріоритетів розвитку підприємства. Управління діловою активністю підприємства необхідно вважати цілісною системою, а модель такого управління ми зобразимо на рисунку 1.3.

Вміле використання моделі з її системою інструментів та важелів, дасть можливість забезпечувати всі складові фінансового механізму, дозволить підтримувати належний рівень адаптивності системи та здатність оперативного реагування на можливі зміни, включаючи прояви кризових явищ[24, с.15].

В той же час, управління діловою активністю підприємства необхідно проводити на основі виконання принципів, серед яких, надійність інформації, що використовується в аналізі, узгодження показників планів, та інші.

Формування ділової активності відбувається на різних етапах життєвого циклу підприємств, та під впливом таких факторів, як: економічні (становище розвитку та показники впливу на національну економіку); соціальні (зміна купівельної спроможності населення, фактор впливу на попит, нестача робочої сили на підприємстві, тощо); організаційні (проблеми організаційного характеру та управлінської ланки, система ефективного прийняття управлінських рішень) методичні (відповідність методики оцінки ділової активності реаліям сьогодення); нормативно-правові (проблеми законодавства з питань регулювання аспектів ділової активності підприємств) [20, с.190].

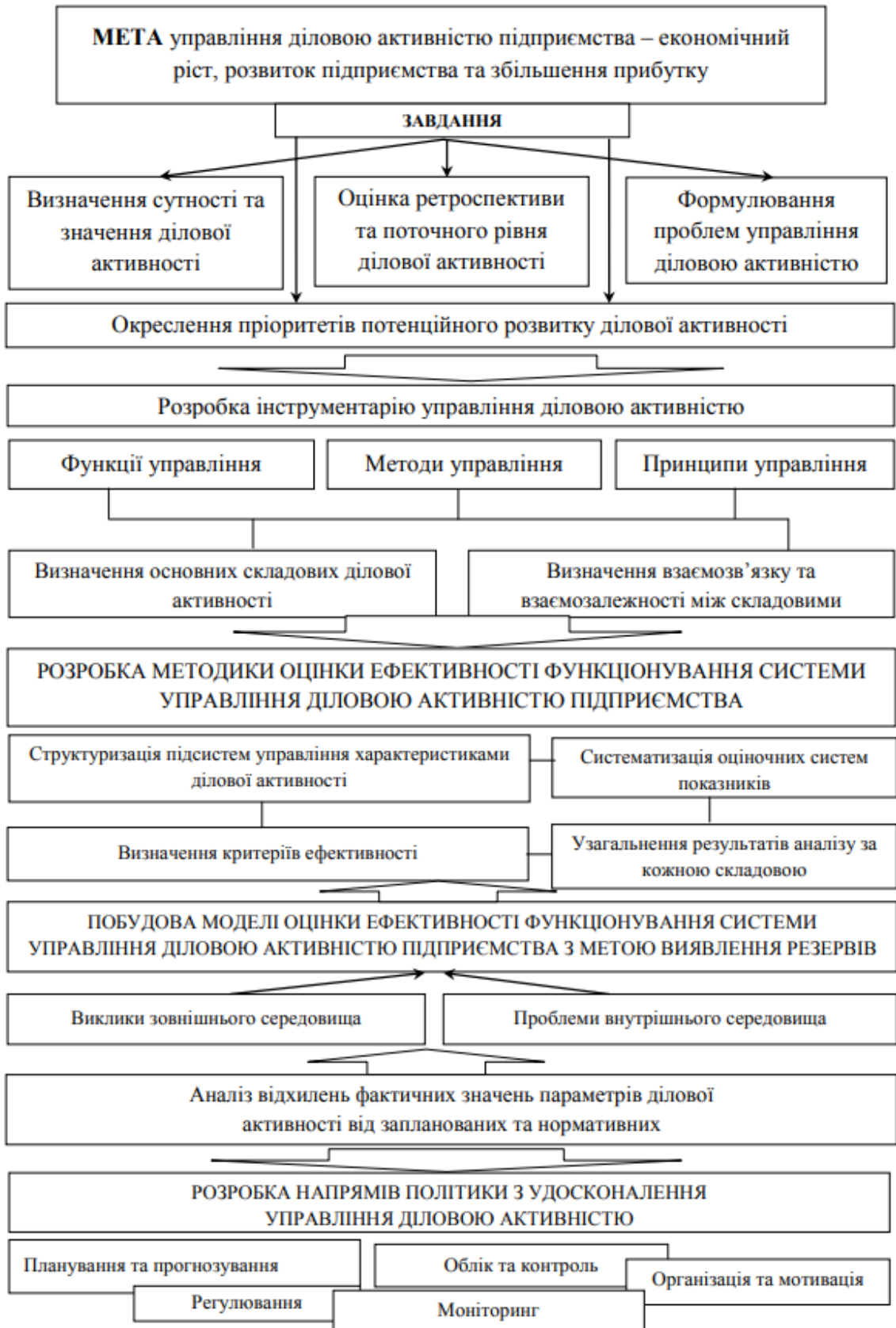

Рисунок 1.3 - Модель керування діловою активністю підприємства [24, с.16].

Не менш важливим аспектом управління діловою активністю підприємств є його прогнозування. Адекватна оцінка та прогноз дозволять раціонально сформулювати тактичні та стратегічні показники, приростити прибутковість в майбутніх періодах. Інформаційною базою прогнозування ділової активності можуть бути статистичні дані, розрахунки або на опитування.[20, с.190].

Актуальність і необхідність аналізу ділової активності також можна визначити, виходячи безпосередньо з інформаційних потреб зацікавлених сторін (таблиця 1.1):

Таблиця 1.1 — Зацікавлені користувачі інформації про ділову активність підприємств [43]

Користувачі	Інформаційні потреби
1	2
Інвестори підприємств	Сума та час пов'язаних ризиків і винагород певну інвестицію
Акціонери	Інформація дає змогу суб'єктові господарювання оцінити свою здатність виплачувати дивіденди та визначити, купувати, утримувати чи продавати акції
Клієнти та замовники	Інформація про безперервну діяльність суб'єкта господарювання, особливо якщо вони мають довгострокову угоду або залежність на суб'єкта господарювання
Банківські та кредитні організації	Інформація, яка дозволяє визначити своєчасне погашення позик, зобов'язань та відсотків
Працівники	Інформація про оцінку спроможності суб'єктів господарювання забезпечувати їхню заробітну плату, премії та гарантовані можливості працевлаштування у зв'язку зі стійкістю та прибутковістю діяльності
Державні органи управління та контролю	Інформація про розподіл ресурсів і діяльність суб'єктів, інформація як основа регулювання діяльності а суб'єкта господарювання, встановлення податкової політики, визначення національного доходу та інші статистичні дані
Іноземні інвестори, міжнародні організації та міжнародні рейтингові агентства	Враховуючи різноманіття суб'єктів господарювання, фінансова звітність не надає користувачам усієї інформації, необхідної для прийняття економічних рішень; тому, крім річної фінансової звітності, фінансова звітність, складена адміністрацією, пояснює основні характеристики фінансової діяльності та фінансового стану; інформація про основні невизначеності, які можуть виникнути

Аналіз ділової активності підприємств здійснюється на визначення якісних або кількісних показників.

Перелік якісних показників включає: величину ринку збуту продукції, продукції, що експортується, дослідження іміджу підприємства, клієнтів, рівня конкурентоздатності продукції підприємства на ринку, тощо. Якісна оцінка здійснюється через порівняння показників з аналогічними до нашого підприємства компанія, що мають схожу сферу застосування капіталу[22].

Кількісні показники оцінки ділової активності вважаються найбільш вживаними, оскільки є чітка процедура їх розрахунку та легко визначити їх динаміку, а також є нормативні значення для їх порівняння.

Для значущої оцінки управління оборотним капіталом фірми необхідно визначити:

1. Тенденції – зміна співвідношення з часом. При аналізі фінансової звітності, коли її аналізують за два або більше років, розрахунок фінансових коефіцієнтів здійснюють для кожного аналітичного року.

2. Зовнішні орієнтири – середньогалузеві (галузеві) коефіцієнти зазвичай публікуються бізнес-школами або консалтинговими компаніями [44].

До кількісних показників можна віднести оборотності (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 - Показники оборотності (ділової активності) підприємства та їх розрахунок

Назва показника	Алгоритм розрахунку	Оптимальна межа (тенденція)
1	2	3
Оборотність обігових коштів	$K_{об} = \frac{ЧВР}{ОА_{фр}}$	прискорення
Оборотність товарно-матеріальних запасів	$K_{отмз} = \frac{С_{рп}}{ТМЗ_{фр}}$	прискорення
Оборотність дебіторської заборгованості	$K_{одз} = \frac{ЧВР}{ДЗ_{фр}}$	прискорення

Кінець таблиці 1.2

Назва показника	Алгоритм розрахунку	Оптимальна межа (тенденція)
1	2	3
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості (дні)	$T_{обдз} = \frac{Tп}{ДЗс}$	прискорення
Тривалість операційного циклу (дні)	$T_{оц} = П_{ср}^з + П_{ср}^{Дз}$	зменшення довжини операційного циклу
Оборотність кредиторської заборгованості	$K_{окз} = \frac{С_{рп}}{КЗ_{ср}}$	-
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості (дні)	$T_{обдз} = \frac{Tп}{КЗс}$	-
Тривалість фінансового циклу (дні)	$T_{фц} = П_{ср}^з + П_{ср}^{Дз} - П_{ср}^{Кз}$	-

Умовні позначення до таблиці 1.2:

$ЧВР$ - чиста виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

$ОА_{ср}$ - середній обсяг обігових активів;

$С_{рп}$ - собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);

$ТМЗ_{ср}$ - середній обсяг товарно-матеріальних запасів;

$ДЗ_{ср}$ - середній обсяг дебіторської заборгованості;

$П_{ср}^з$ - середній період обігу запасів;

$П_{ср}^{Дз}$ - середній період погашення дебіторської заборгованості;

$КЗ_{ср}$ - середній обсяг кредиторської заборгованості;

$П_{ср}^{Кз}$ - середній період погашення кредиторської заборгованості;

$Тп$ - тривалість періоду, днів.

Вони вказують на ефективність використання ресурсів підприємства. Такі фінансові коефіцієнти можна розраховувати із розмежуванням на типи активів та їх ще називають коефіцієнтами оборотності. Розглянемо деякі із них.

Оборотний капітал являє собою чисті поточні активи фірми, доступні для повсякденної операційної діяльності. Він визначається як поточні активи за вирахуванням поточних зобов'язань, а його компонентами, зазвичай, є запаси та торгова дебіторська заборгованість, торгова кредиторська заборгованість і банківський овердрафт. Багато підприємств, які здаються прибутковими, змушені припинити торгівлю через нездатність виконати короткострокові зобов'язання, коли вони настають. Успішне управління оборотним капіталом має важливе значення для того, щоб залишатися в бізнесі.

Чим довше операційний цикл, тим більший розмір ресурсів «зв'язаний» з оборотним капіталом. Хоча бажано мати якомога коротший цикл, можуть існувати зовнішні фактори, які обмежують здатність керівництва досягти цього:

1. Характер бізнесу – у мережі супермаркетів можуть незначними дні обертання запасів (підприємство потребує свіжих продуктів), низькі строки обертання дебіторської заборгованості (можливо, лише один-два дні для отримання розрахунків від компаній) і велику тривалість обороту у днях за кредиторською заборгованістю (беручи кредит у фермерів). У цьому випадку операційний цикл може бути від'ємним (тобто готівка, отримана від продажу до того, як постачальники будуть оплачені). З іншого боку, будівельна компанія може мати дуже довгий операційний цикл через високий рівень незавершеного виробництва.

2. Галузеві норми – якщо ключові конкуренти пропонують своїм клієнтам тривалі періоди кредитування, може бути важко скоротити кількість днів отримання дебіторської заборгованості без втрати бізнесу.

3. Влада постачальників – спроба відстрочити платежі може призвести до того, що постачальник у майбутньому вимагатиме «готівку при доставці» (тобто призведе до того, що дні заборгованості фактично зменшуються до нуля, а не зростають).

Коефіцієнт оборотності запасів (КобЗ) або Inventory Turnover Ratio (ITR) - вимірює відносний розмір запасів і впливає на грошові кошти підприємства, доступні для оплати зобов'язань. Коефіцієнт ITR висвітлює наступні тенденції:

- загальну ефективність управління підприємством;
- скільки разів товарні запаси компанії продаються в середньому за період часу;
- скільки разів інвентар оновлювався протягом певного періоду;
- скільки днів потрібно, щоб продати середні складські запаси;
- скільки разів товар «обернувся» і продався за певний період часу;
- ефективність взаємодії процесів закупівель і продажів, діяльність та взаємодії відповідних підрозділів.

В загальному, показник КобЗ дозволяє визначити залишки невикористаних, неефективних та неконденційних запасів. Важливість цього показника підкреслюється тим, що прибуток підприємства зростає за кожного «обігу» запасів.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (КобДЗ) або “Debtors or Receivable Turnover Ratio” показує, як часто дебіторська заборгованість підприємства проходила повний цикл та перетворювалась на грошові засоби.

Оборот кредиторської заборгованості (КобКЗ) або “Accounts payable turnover” є показником короткострокової ліквідності, який вимірює швидкість, з якою компанія розраховується зі своїм постачальниками і продавцями [44].

Найбільш загальну систему відносних показників кількісної оцінки ділової активності складають коефіцієнти оборотності активів, матеріальних запасів, оборотних активів, дебіторської та кредиторської заборгованості, власного капіталу, основних засобів. Позитивна динаміка – до зростання, значення мають перевищувати нульові показники. Однак період оборотності активів, оборотних активів, дебіторської та кредиторської заборгованості, матеріальних запасів, тривалість операційного циклу – мають зменшуватися та бути менше нуля.

Незважаючи на те, що чистий прибуток від продажу продукції, вартість запасів, дебіторська та кредиторська заборгованість були факторами, які безпосередньо впливають на коефіцієнт комерційної діяльності (ділової активності) підприємства, ми можемо класифікувати зовнішні та внутрішні фактори як непрямі фактори, представлені на рисунку 1.4.

Рисунок 1.4 - Фактори, що впливають на ефективність бізнесу [43]

Ці фактори також необхідно враховувати при здійсненні оцінки ділової активності підприємств, на ряду із розрахунками коефіцієнтів.

1.3 Шляхи нарощення ділової активності підприємств

За результатами аналізу коефіцієнтів оборотності (ділової активності), важливим етапом є не лише визначення проблемних аспектів в діяльності, а також і розробка оптимізаційних процедур на їх основі. Розглянемо деякий перелік способів нарощення ділової активності підприємства та їх характеристику:

- скорочення строку оборотності активів підприємства, що призведе до нарощення ефективності його функціонування;

- зменшення строку виробництва продукції (робіт, послуг) (може бути реалізоване через модернізацію устаткування, підвищення рівня автоматизації процесів виробництва, оптимізації процесів використання ресурсів, тощо). З цією метою можуть бути запроваджені процеси автоматизації документообігу, розрахунків, інформатизації діяльності в цілому.

Прискорення часу виробництва продукції та взагалі, оборотності активів, здатне забезпечити порівняно менші потреби підприємства в оборотних засобах та наростити ефективність функціонування фірми;

- забезпечення сприятливіших умов праці для персоналу, реалізація ефективних форм стимулювання працівників, зокрема (преміювання, винагороди, змінні ставки заробітної платні, тощо);

- оптимізація матеріаломісткості процесу виробництва продукції (ліквідація застою сировини, контроль вимог до сировини, максимально ефективні закупівлі, тощо);

- збільшення показників фондоозброєності через нарощення вартості основних фондів підприємства (ефективне, обґрунтоване інвестування вільних засобів у виробництво) [22].

Одним із способів оптимізації ділової активності підприємства вважають запровадження результатів науково-технічного процесу, забезпечення організаційного прогресу. Важливою є поліпшення структури виробництва, робота над нарощенням конкурентоздатності продукції та послуг, розширення меж реалізації продукції, охоплення зовнішніх ринків збуту[25].

2 ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ТОВ “ЕКО-СФЕРА” ТА ІНШИХ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ

2.1 Загальна характеристика та аналіз основних техніко-економічних показників ТОВ “Еко-Сфера”

Історія підприємства починається з 2003 року, заснування виробництва в м. Калинівка Вінницької області. Компанія сьогодні входить до складу до груп компаній “ЕКОСФЕРА group” та є суб’єктом середнього підприємництва.

Адреса реєстрації підприємства: Вінницька обл, Хмільницький р-н, м. Калинівка, вул. І. Мазепи, буд. 45.

Основним видом діяльності ТОВ “Еко-Сфера” є виробництво соків (фруктових та овочевих в асортименті), виробництво і доставка води (мінеральна, газована, не газована, з додаванням мікроелементів, тощо). Форма власності підприємства — недержавна.

Відмінністю заводу є те, що практично вся сировина, що використовується у виробничому процесі, є вирощеною на території України. Лише частина екзотичних компонентів закуповується з-за кордону.

Товариство впроваджує систему стандартів, зокрема, забезпечується відповідність системі управління якістю ISO 9001, системі екологічного менеджменту ISO 14000 та системі управління безпекою харчових продуктів ISO 22000, що відповідає основним принципам HASP. Система HASP в харчовій промисловості в Україні покликана опікуватись усіма аспектами безпечності продукції на кожному етапі харчового ланцюга (від вирощування та збирання овочів та фруктів, до моменту споживання кінцевим споживачем) Вважаємо, що така система управління є надзвичайно важливою, оскільки значна частина споживачів продукції підприємства — це діти.

В наявності ТОВ «ЕКО-СФЕРА» є 4 торгових марки та 18 ліцензій. Підприємство володіє інтелектуальними активами, має право на використання знаків на продукції, наприклад, “дозволено дітям до 3 років”, “без ГМО”, “Без цукру”, тощо. За заводом запатентовані назви продукції, що виготовляється роками, а також нові види асортименту.

Відповідно до вимог підприємств такого спрямування, в складі автогосподарства налічується 125 одиниць техніки, із них 101 — вантажні автомобілі.

Товариство є активним учасником Prozorro – загальна участь у 2 194 закупівлях, з яких 1 957 є переможними (на суму 170.58 млн грн). Було підписано 1874 договори на суму 164.08 млн грн. В процесі очікування на підписання знаходиться 12 договорів обсягом 977 192.52 грн.

Як бачимо, з вересня 2021 року спостерігається зростання кількості закупівель (рисунок 2.1). Серед замовників були такі компанії, як КП “Меридіан” (вінницька область) — на безалкогольні напої» (Вода питна негазована 0,5 л), Державне Підприємство України "Міжнародний дитячий центр "АРТЕК" (м. Київ) — загальною сумою більш ніж на 13 млн грн, Управління освіти і науки Бердичівської міської ради - на більш ніж 1.2 млн грн на поставку соків, та багато інших.

Серед договорів по закупівлі переважають регіони Вінницької області (сума контрактів — 46 млн грн), Київська область (58 млн грн), Житомирська область (24 млн грн), Чернігівська область (2,3 млн грн), Хмельницька область (3,1 млн грн), Волинська область (5,9 млн грн), Рівненська область (6,0 млн грн).

Серед конкурентів заводу “Еко-Сфера” при здійсненні державних закупівель можна побачити СП “Вітмак Україна”, ТОВ “Галіція трейд”, КП “Володимирецький комбінат громадського харчування”, ТОВ “Віта фрукт”, ТОВ “Водний світ напоїв” та ін.

Із роками функціонування, кількість продукції, що ТОВ “Еко-Сфера” запускає у виробництво, збільшувалась.

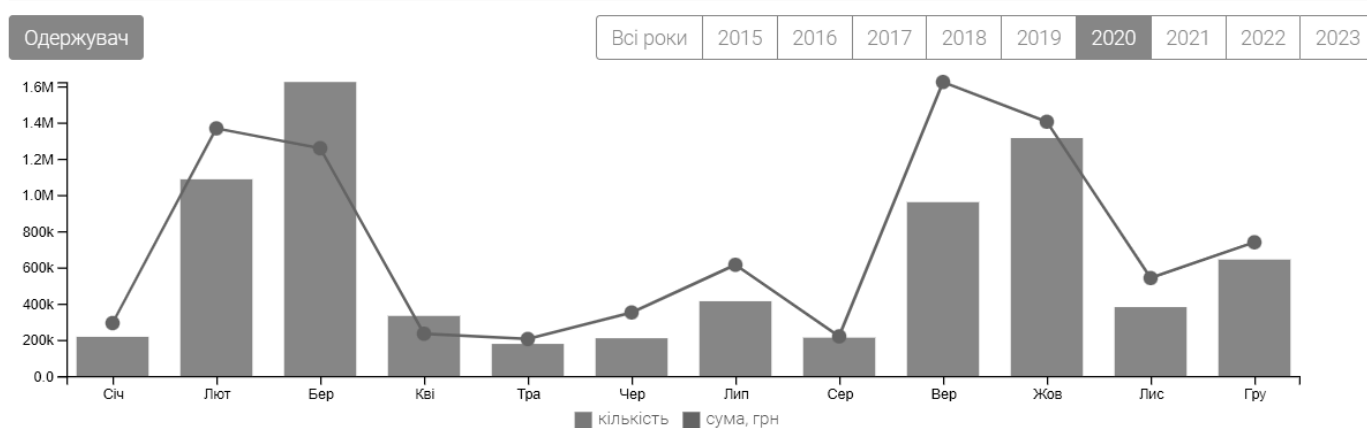
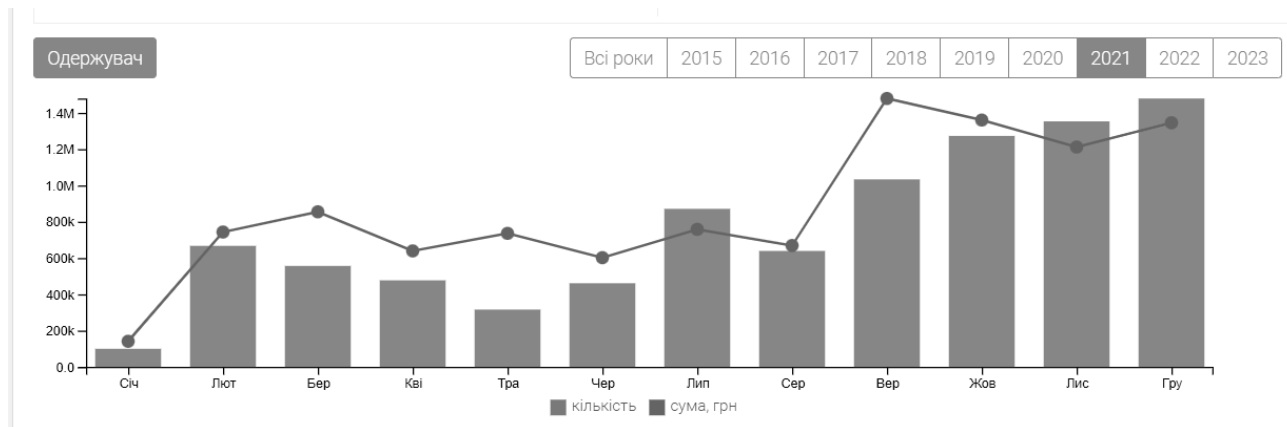

Рисунок 2.1 - Державні закупівлі ТОВ “Еко-Сфера” у 2019-2021 роках

Першим брендом, що з’явився на ринку був “Соки України”, наступним кроком стало введення артезіанської свердловини в експлуатації. Розширення виробництва призвело до створення збутових представництв із філіями у містах Вінниця, Житомир, Київ, Рівне, що потребувало розширення транспортного цеху підприємства. Тепер він налічував 160 автомобілів. Наступним кроком у розвитку заводу стало виробництво концентрованих соків. Далі, з’явилися марки “Ранок”, “Соки України”, “Екосфера”. Надалі, керівництво продовжило роботу над розширенням асортименту та запустило лінійку газованих напоїв Lemon Splash, Dabl Cola, Don Limon, Orange Storm. В 2019 році був проведений ребрендинг марок соків, які добре зарекомендували себе на ринку але, все ж, потребували деякого оновлення.

В 2021 році, керуючись завоюванням уваги найменших споживачів, підприємство запустило лінійки соків із зображеннями героїв відомих мультсеріалів на пакуванні. Такі соки випускались, в тому числі, з найменшим об'ємом фасування — 0,2 л. В цьому ж році асортимент соків поповнився виробами із відміткою “без цукру”.

Продукція заводу фасується як в скляну тару (3 літри), так і екопак (2,0 л, 1,0 л, 0,2 л). Воду, що виготовляє підприємство, фасують та розвозять від 18,9 до ємностей в 0,5 літрів.

Підприємство ТОВ “Еко-Сфера” можна назвати високотехнологічним, оскільки використовує сучасні методи парування продукції, обладнання, що використовується, є достатньо дорого вартісним.

Організаційна структура підприємства наведена в додатку А, на рисунку А.1. Відділи маркетингу, бухгалтерія, відділ логістики, організації виробництва та інші, забезпечують достатньо ефективно виконання поставлених задач, розподіл функцій є достатньо обґрунтованим.

Розглянемо техніко-економічні показники діяльності підприємства у таблиці 2.1. Першою ознакою даного підприємства є те, що у 2020-2022 роках його діяльність була прибутковою, зростають як показники виручки, так і чистий фінансовий результат діяльності.

Темпи зростання собівартості продукції у 2021 році в порівнянні із 2020 роком перевищують темпи зростання виручки підприємства на 3,21 % (темпи зростання виручки становили 121,54%, а собівартість зросла на 124,75 %).

Практично протилежну ситуацію можна спостерігати при порівнянні 2022 та 2021 років — зростання виручки є швидшим на 3,66 %.

Таблиця 2.1 — Техніко-економічні показники ТОВ “Еко-Сфера”

Вихідна інформація та техніко-економічні показники	Дані по роках			2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020
	2020	2021	2022			
1	2	3	4	5	6	7
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	418809	509037	778188	90228	269151	359379
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	322496	402317	600297	79821	197980	277801
Залишкова вартість основних фондів (середньорічна)	256843	266481	243349	9638	-23132	-13494
Вартість оборотних фондів (середньорічна)	485200	253935	290464	-231265	36529	-194736
Середньооблікова чисельність працівників, всього	504	501	502	-3	1	-2
Фонд оплати праці	7388,85	9160,95	13606,9	1772,1	4445,95	6218,05
Середньомісячна заробітна одного працівника	6321	7328	11230,5	1007	3902,5	4909,5
Продуктивність праці працівників (середньорічна)	830,97	1016,04	1550,18	185,07	534,14	719,21
Фондовіддача	1,63	1,91	3,2	0,28	1,29	1,57
Фондомісткість	0,61	0,52	0,31	-0,09	-0,21	-0,3
Витрати на 1 грн реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	0,77	0,79	0,77	0,02	-0,02	0
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	7043	5803	24937	-1240	19134	17894
Рентабельність продукції	2,18	1,44	4,15	-0,74	2,71	1,97

Залишкова вартість основних фондів підприємства зменшується, це засвідчує, що основні фонди ТОВ “Еко-Сфера” протягом цього часу активно амортизувались, а нових покупок не здійснювалось. Фондомісткість товариства, як бачимо з таблиці 2.1 зменшувалась, що є логічним у зв’язку зі скороченням вартості основних фондів (скорочення у 2022 в порівнянні із 2020 роком становило 0,31).

Чистий фінансовий результат товариства суттєво зріс у 2022 році на 19134 тис грн. Це є досить позитивним аспектом, особливо враховуючи рецесію попереднього року, коли його значення зменшилось на 1240 тис грн внаслідок впливу факторів короно кризи та інших зовнішніх чинників.

Звернемо увагу на зростання розмірів середньорічної вартості оплати праці протягом аналітичного періоду. А саме, стрімким є зростання саме в останньому аналітичному періоді — на 3902 грн. Дане нарощення перевищує розміри інфляційного очікування, тобто відбулись не технічні, а якісні зміни показника.

Із показником зростання прибутку підприємства тісно зв'язане зростання рентабельності продукції, яку в 2022 році становило 4,15%.

Продовжимо аналіз дослідженням елементів операційних витрат підприємства (таблиця Б.1 додатку Б та рисунок 2,2).

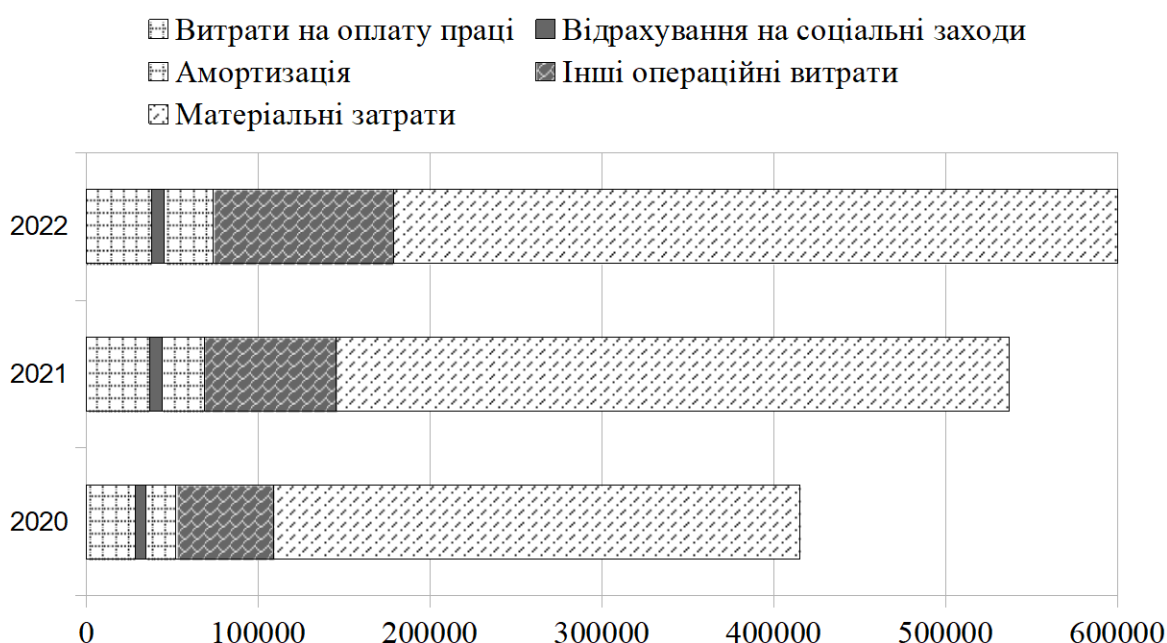

Рисунок 2.2 — Склад елементів операційних витрат ТОВ “Еко-Сфера” у 2020-2022 роках

Обсяг операційних витрат підприємства, згідно звіту про фінансовий стан товариства, збільшився на 42,96% при порівнянні 2022 з попереднім роком, що складало 168380 тис грн. Найбільшу частку в їх структурі, традиційно займають витрати на матеріали, близько 75%, далі слідують інші операційні витрати з часткою близько 14%, витрати на оплату праці — приблизно 6%. Зростання обсягів реалізації цілком виправдовує зростання операційних витрат підприємства.

Для наочності представлення фінансових результатів підприємства, наведемо рисунок 2.3 (вихідна інформація — таблиця Б.2 додатку Б).

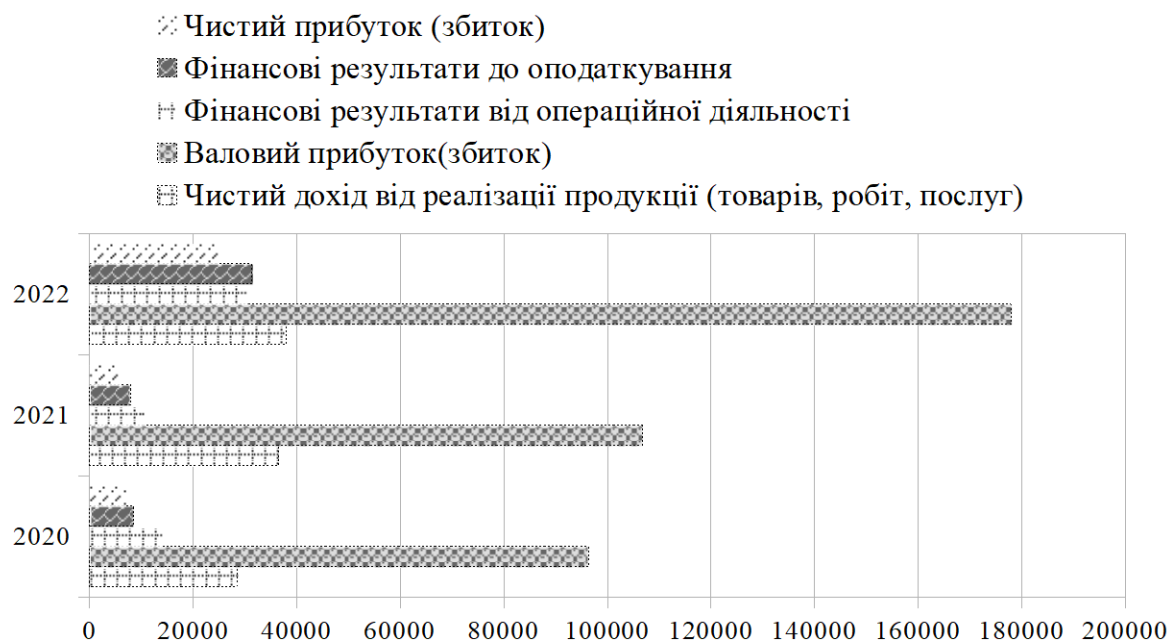

Рисунок 2.3 — Валові та чисті показники фінансових результатів ТОВ “Еко-Сфера” у 2022-2020 роках

З даного рисунку можна зробити висновки, що тенденції стосовно витрат та прибутковості мали однакову траєкторію протягом всього аналізованого періоду. Першим валовим показником та першим надходженням засобів, з якого починається відлік, є виручка від реалізації продукції, яка у 2022 році була найвищою та досягла майже 180 000 тис грн. Зростання фінансових результатів від операційної діяльності свідчить про ефективність виробничого процесу товариства.

Перейдемо до аналізу фінансового стану підприємства та його ділової активності, оскільки саме вони є предметом дослідження.

2.2 Аналіз фінансового стану та ділової активності ТОВ “Еко-Сфера”

Щоб уникнути явища кризи у виробничому та фінансовому управлінні, кожній компанії для забезпечення сталого економічного зростання необхідно розвивати її ділову активність, що допоможе зменшити ризик провалу в нестабільних та конкурентних економічних умовах. Поняття ділової активності досить широке і охоплює майже всі аспекти бізнесу.

В сучасних умовах виділяють ділову активність підприємств щодо мобілізації внутрішніх ресурсів економічного зростання та активність у зовнішньому економічному середовищі. Внутрішня активність виражається у зростанні економічного потенціалу підприємств чи підвищенні ефективності його використання.

Аналіз і оцінку внутрішньої ділової активності здійснюють у кількісному і якісному вимірах.

Кількісні параметри оцінки ділової активності виражені динамікою аналітичних показників виробничо-фінансової діяльності підприємств, які були частково проаналізовані в пункті 2.1 дипломної роботи бакалавра, зокрема, аналіз обсягу реалізації продукції, валового доходу, чистого прибутку, чисельності працюючих, вартості основних засобів. Тому, порівняємо також ряд показників оцінки ділової активності на розмістимо їх в таблиці 2.2, використавши для цього інформацію підприємства, наведену в додатку В.

У практиці аналітичної роботи доцільно ці показники групувати: за абсолютними та відносними значеннями приросту щодо базового рівня чи щодо плану, за ефективністю використання виробничих ресурсів і капіталу. Ми проведемо порівняння до базового періоду, яким є 2020 рік.

Обсяг виробничих запасів підприємства збільшився з 52190 тис грн до 70401 тис грн у 2022 році (на 18211 тис грн). Для того, щоб зробити висновки щодо запасів, необхідно провести додаткові розрахунки, які ми проведемо далі.

Оскільки, обсяг виробництва та реалізації ТОВ “Еко-Сфера” зростає, то і запаси, відповідно, зростатимуть, тому що і потреба в них буде зростати.

Таблиця 2.2 — Кількісні показники ділової активності ТОВ “Еко-Сфера”

Вихідна інформація	Роки			Динаміка (+\ -)	
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2020
	2	3	4	5	6
Виробничі запаси	52190	62676	70401	10486	18211
Валюта балансу	527940	571920	553405	43980	25465
Власний капітал	303527	260970	242739	-42557	-60788
Незавершені капітальні інвестиції	5716	19124	7372	13408	1656
Чистий рух коштів від операційної діяльності (ЧОД)	15658	36517	70132	20859	54474
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності (ЧІД)	(19518)	(59684)	(38179)	-40166	-18661
Чистий рух коштів від фінансової діяльності (ЧФД)	2284	22050	(28514)	19766	-30798
Чистий рух грошових коштів за період (ЧР)	(1576)	(1117)	3439	459	5015

Всього активів, або так звана величина валюти балансу, як видно з таблиці 2.2 у 2021 році мала найвище значення, а надалі, в 2022 році їх розмір впав до 553405 тис грн, що на 18515 тис грн менше попереднього року, але на 25465 тис грн більше рівня 2020 року. Це означає, що певні активи у 2022 році були реалізовані. Нами було визначено, що реалізованими є нематеріальні активи ТОВ “Еко-Сфера”. Величина власного капіталу підприємства зменшується щорічно на 42557 та тис 18231 грн. Нами було визначено, що це відбувається, в основному, за рахунок зменшення капіталу в дооцінках. Незавершені капітальні інвестиції у ТОВ “Еко-Сфера” зменшуються, а це означає, що витрати на будівництво, виготовлення, оновлення основних засобів та їх поліпшення на даному етапі зменшуються.

Водночас, бачимо позитивний аспект в збільшенні потоку від операційної діяльності (на 54474 тис грн в 2022 році в порівнянні з базовим), що свідчить про її ефективність. В 2021 та 2020 роках, як видно з таблиці, потоки від операційної та фінансової діяльності були позитивними, але недостатніми для того, щоб забезпечити позитивний сукупний рух коштів. За рахунок зменшення відтоку від інвестиційної діяльності та значне зростання потоків від операційної діяльності, сукупний потік у 2022 році став позитивним та становив 3439 тис грн.

Розраховані нами показники рентабельності ТОВ «Еко-Сфера» можна побачити на рисунку 2.4 та таблиці Г.1 додатку Г.

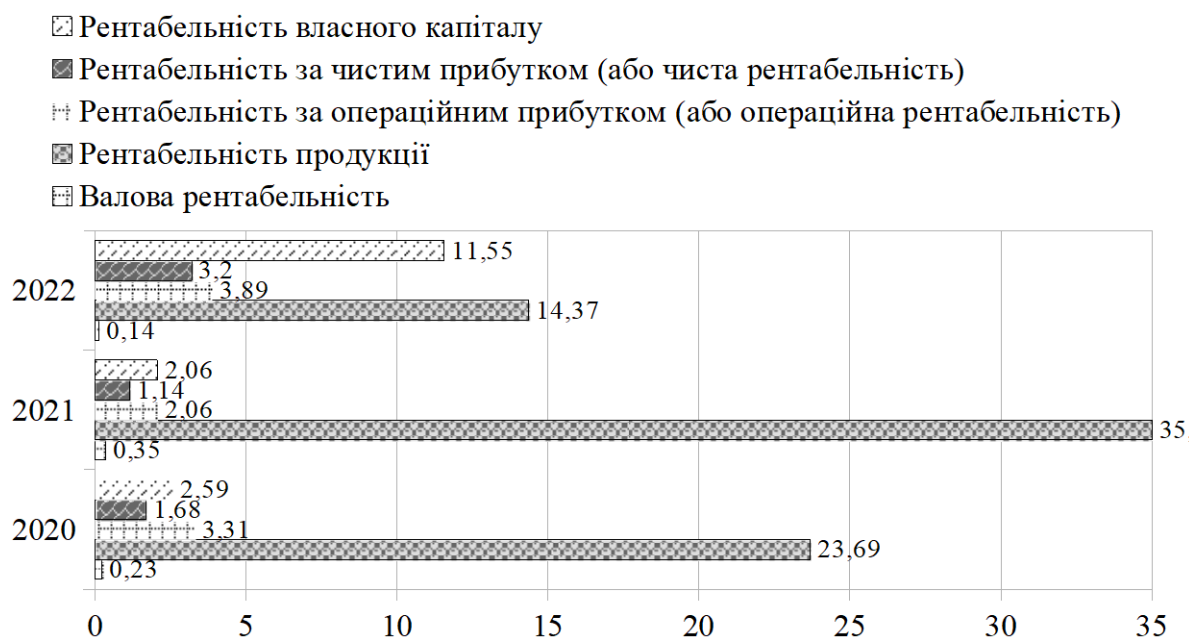

Рисунок 2.4 — Динаміка показників рентабельності ТОВ «Еко-Сфера» протягом 2020-2022 років

Валова рентабельність продукції мала максимальне значення у 2021 році, але наступного року зменшилась на 20,78 пунктів. Валова рентабельність залишалась на низькому рівні та була меншою за одиницю протягом всього аналітичного періоду. Прибутковість за чистим прибутком зростає в останньому періоді, так як сам показник чистого прибутку в 2022 році був найбільшим.

Динаміка коефіцієнтів платоспроможності показана на рисунку 2.5 (вихідна інформація для розрахунку — таблиця Г.2 додатку Г).

Рисунок 2.5 — Динаміка показників платоспроможності ТОВ “Еко-Сфера” у 2020-2022 роках

Коефіцієнт автономії підприємства вказує на те, що частка власного капіталу в складі активів підприємства є дуже низькою та поступово знижується. Обернену тенденцію до зростання має коефіцієнт маневреності власного капіталу. Це вказує на те, що обсяг запозичень в ТОВ “Еко-Сфера” не зменшується, особливо довгострокові зобов’язання. Коефіцієнт фінансування є більшим за одиницю, а це означає, що величина залучених коштів перевищує розмір власних коштів.

Розглянемо результати розрахунку показників ділової активності фірми (рисунок 2.6, таблиця Г.3 додатку Г).

Коефіцієнти обороту кредиторської та дебіторської заборгованостей нарощуються, що є позитивним, оскільки свідчить про пришвидшення термінів їх обертання, перетворення на гроші.

Коефіцієнт оборотності активів коливався від 0,86 в 2020 році до 1,38 у 2022 періоді. Останнє значення говорить про те, що виручка ТОВ “Еко-Сфера”

перевищила середній рівень активів в 1,38 рази. Це означає, що для обороту активів підприємства необхідно 1,38 виручки підприємства.

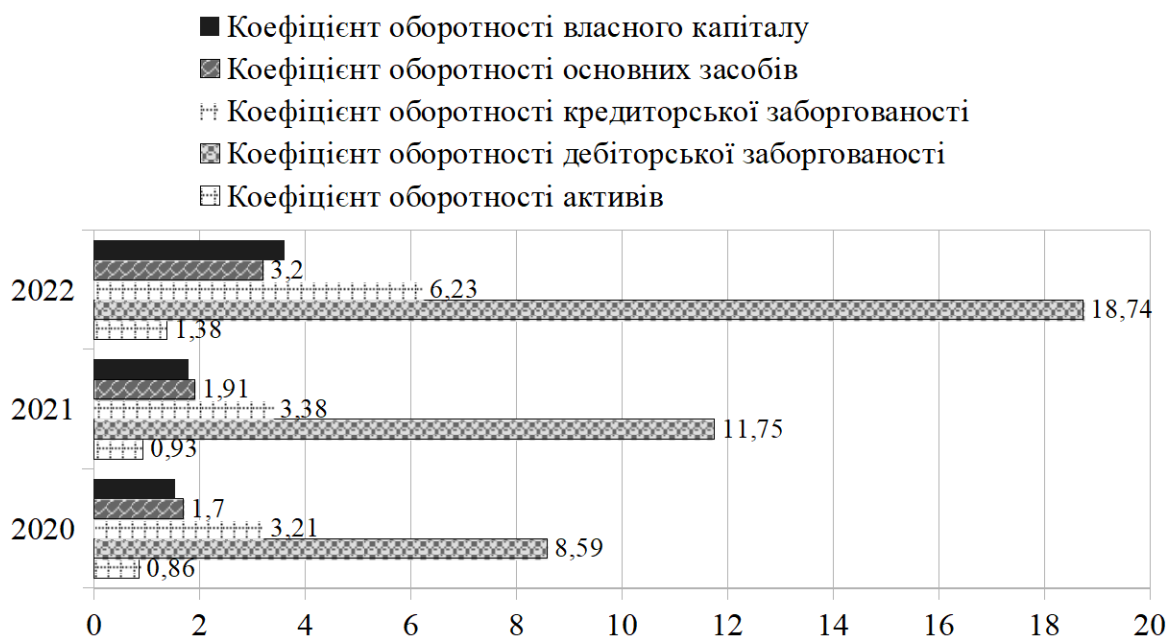

Рисунок 2.6 — Динаміка показників ділової активності ТОВ “Еко-Сфера” у 2020-2022 роках

Коефіцієнти оборотності часто розглядають поряд із тривалістю такого обороту. Проведемо відповідні розрахунки.

Тривалість одного обороту активів буде становити:

2020 рік: $365 / 0,86 = 424$ днів

2021 рік: $365 / 0,93 = 393$ днів

2022 рік: $365 / 1,38 = 265$ днів.

Прискорення одного обороту активів ТОВ “Еко-Сфера” у 2022-2022 роках становить 159 днів або 5,3 місяці.

Тривалість обороту дебіторської заборгованості буде наступною:

2020 рік: $365 / 8,59 = 43$ дні.

2021 рік: $365 / 11,75 = 31$ день.

2022 рік: $365 / 18,74 = 20$ днів.

Як видно, тривалість періоду, протягом якого дебіторська заборгованість перетворюється на гроші поступово збільшується та в 2022 році становила вже 20 днів, що аж на 23 дні більше аналогічного показника 2020 року.

Тривалість обороту кредиторської заборгованості ТОВ “Еко-Сфера” у 2020-2022 роках буде такою:

2020 рік: $365 / 3,21 = 114$ днів.

2021 рік: $365 / 3,38 = 108$ днів.

2022 рік $365 / 6,24 = 59$ днів.

Оборот кредиторської заборгованості в 2022 році пришвидшився в порівнянні з попереднім та базовим роком майже в половину, що, звичайно, є позитивною тенденцією.

Заслуговує на увагу показник тривалості обороту власного капіталу:

2020 рік: $365 / 1,54 = 237$ днів.

2021 рік: $365 / 1,8 = 203$ дня.

2022 рік: $365 / 3,61 = 101$ день.

В цілому також є очевидним скорочення терміну обертання власного капіталу ТОВ “Еко-Сфера” на 30 днів (при порівнянні 2020-2021 роки) та на 127 днів (при порівнянні 2021 та 2022 років).

По аналізу платоспроможності та ділової активності необхідно відмітити наступне. Кількісні показники мають тенденцію до зростання (це стосується виручки від реалізації, продуктивність праці, чистий фінансовий результат).

Але, негативні чисті грошові потоки засвідчують, що деякі елементи цих видів активностей є не прибутковими та необхідно їх переглянути, оскільки це віднімає у підприємства наявність володіння засобами та використовувати їх на цілі розвитку.

На діяльність підприємств в умовах сьогодення впливають фактори зовнішнього середовища. Тому, для того, щоб оцінити ділову активність нашого ТОВ “Еко-Сфера” необхідним є визначення загальних тенденцій в галузі.

2.3 Аналіз ділової активності підприємств України

Місячний індекс ділових очікувань – інструмент для оцінки ефективності та моніторингу тенденцій економічного розвитку. Індекс розраховується на основі опитування українських підприємств реального сектору економіки.

У червні 2022 року ІДО становив 41,3 а рівноважне значення було 50,0. Однак у вересні підприємства почали адаптуватися до сучасних умов. Індекс піднявся до 46,1. Однак це значення нижче, ніж для рівновага, а це свідчить про негативні очікування щодо рівня ділової активності. Отже, можна декларувати скорочення підприємницької діяльності у 2022-2023 роках. Тому бізнес-стратегія повинна бути спрямована на швидке відновлення втрачених можливостей.

За даними опитування підприємств України, проведеного Держстатом, у другому кварталі 2023 року компанії покращили власну оцінку перспектив ведення бізнесу. Так, у сегменті сільськогосподарських підприємств спостерігається уповільнення темпів падіння виробництва, уповільнюються темпи зростання цін на сільськогосподарську продукцію та збільшується чисельність працівників сільськогосподарських підприємств. У промисловому секторі індекс ділової впевненості зріс на 4,2 пункти, порівняно з березнем 2023 року і складав - 5,7%, в обробній промисловості виробництво зросло на 2,4 пункти в порівнянні із попереднім місяцем та досяг - 4%. Очікування промислових підприємств у квітні 2023 році щодо обсягу виробництва на наступні три місяці є такими: у промисловості плюс 10%, в переробній промисловості – плюс 17%. Очікується також зростання вітчизняної обробної промисловості (на 2,9%). Подібні тенденції бізнес-клімату спостерігаються також у секторах роздрібної торгівлі та послуг[3].

Важливо, на наш погляд дослідити не тільки тенденції поточного періоду, але й динаміку показників прибутковості підприємств промисловості, так і виробників харчових продуктів та напоїв (таблиця 2.3), а також ефективність їх діяльності (таблиця 2.4 та рисунок 2.7).

Таблиця 2.3 — Чистий прибуток (збиток) великих та середніх підприємств (сфера харчових продуктів) у січні-вересні за роками

Галузь	Чистий прибуток (збиток), млн.грн/ Net profit (loss), mln.UAH	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		Profitable enterprises		Loss-making enterprises	
		у % до загальної кількості підприємств / in % to the total number of enterprises	фінансовий результат, млн.грн/ financial result, mln.UAH	у % до загальної кількості підприємств / in % to the total number of enterprises	фінансовий результат, млн.грн/ financial result, mln.UAH
2021 рік					
Промисловість всього	321833,6	74,9	374436,5	25,1	52602,9
Виробництво харчових продуктів, напоїв	18547,2	74,1	23270,8	25,9	4723,6
2020 рік					
Промисловість всього	-54865,5	62,7	99651,6	37,3	154517,1
Виробництво харчових продуктів, напоїв	6724,6	66,0	20781,9	34,0	14057,3
2019 рік					
Промисловість всього	129494,0	73,4	192131,1	26,6	62637,1
Виробництво харчових продуктів, напоїв	21389,7	74,8	24423,3	25,2	3033,6
Динаміка, тис грн (2021/2020)					
Промисловість всього	376699,1	12,2	274784,9	-12,2	-101914,2
Виробництво харчових продуктів, напоїв	11822,6	8,1	2488,9	-8,1	-9333,7
Динаміка, тис грн (2020/2019)					
Промисловість всього	-184359,5	-10,7	-92479,5	10,7	91880
Виробництво харчових продуктів, напоїв	-14665,1	-8,8	-3641,4	8,8	11023,7
Динаміка, % (2021/2020)					
Промисловість всього	-586,59	119,46	375,75	67,29	34,04
Виробництво харчових продуктів, напоїв	275,81	112,27	111,98	76,18	33,60
Динаміка, % (2020/2019)					
Промисловість всього	-42,37	85,42	51,87	140,23	246,69
Виробництво харчових продуктів, напоїв	-45,85	-750,00	-570,71	386,36	127,52

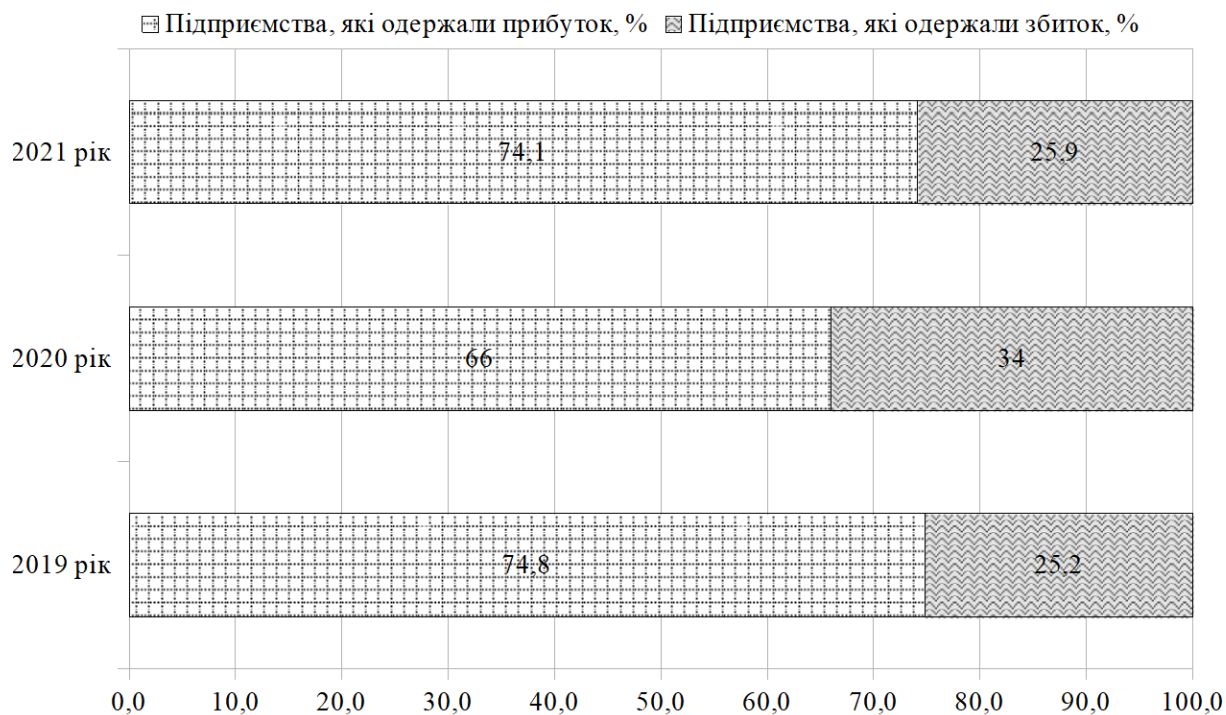

Рисунок 2.7 — Питома частка виробничих підприємств сфери виробництва харчових продуктів та напоїв України

Проведемо дослідження показників рентабельності операційної та іншої діяльності підприємств у 2019-2021 роках.

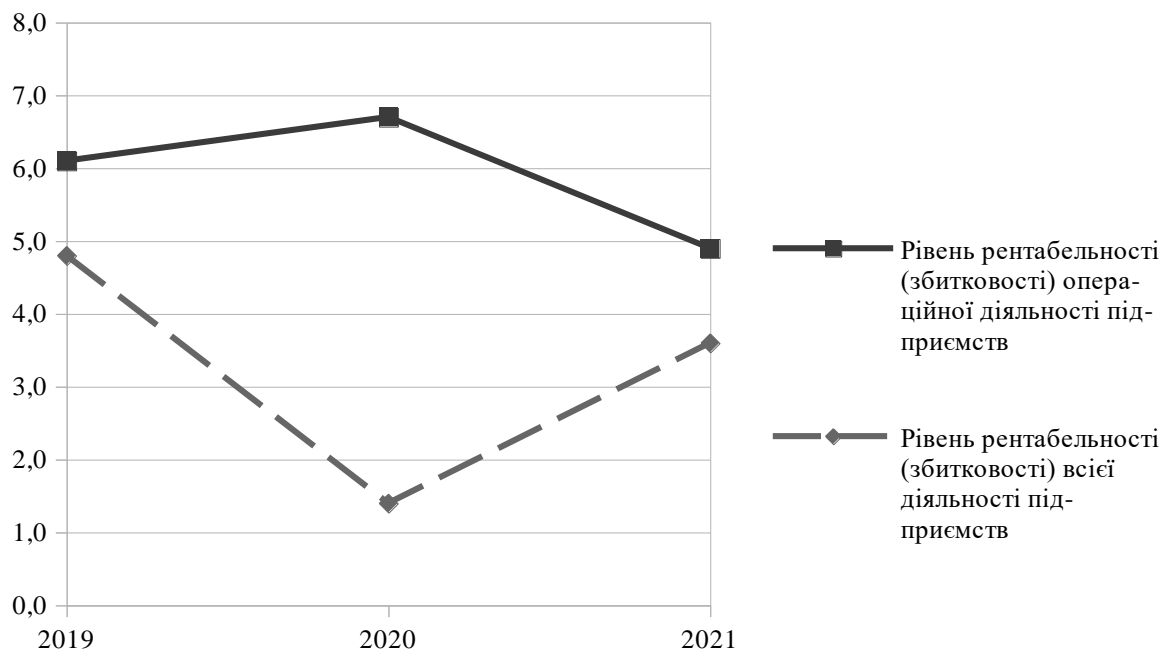

Рисунок 2.8 — Рентабельність підприємств сфери виробництва харчових продуктів та напоїв України

Таблиця 2.4 — Рентабельність операційної та всієї діяльності підприємств за січень — вересень по роках

Галузь	Рівень рентабельності (збитковості) операційної діяльності підприємств/Profitability of operational activity of enterprises	Рівень рентабельності (збитковості) всієї діяльності підприємств/Profitability of all activity of enterprises
2021		
Промисловість всього	16,3	12,2
Виробництво харчових продуктів, напоїв	4,9	3,6
2020		
Промисловість всього	3,3	-2,6
Виробництво харчових продуктів, напоїв	6,7	1,4
2019		
Промисловість всього	7,7	6,6
Виробництво харчових продуктів, напоїв	6,1	4,8
Динаміка, % (2021/2020)		
Промисловість всього	13	14,8
Виробництво харчових продуктів, напоїв	-1,8	2,2
Динаміка, % (2020/2019)		
Промисловість всього	-4,4	-9,2
Виробництво харчових продуктів, напоїв	0,6	-3,4

Якщо говорити по тенденція промислових підприємств України, то в цілому, після рівня 2020 року, їх частка знову зросла до 74,9%. Зростання фінансового результату зросла на 274784,9 млн грн при порівнянні 2021/2020 роки. Серед підприємств сфери, до якої можна віднести ТОВ “Еко-Сфера”, зберігається практично така сама тенденція: частка прибуткових організацій становила 74,1 за даними 2021 року (що на 8,1 % більше аналогічних підприємств

2020 року), а сукупний фінансовий результат 23270,8 млн грн (це на 2488,9 млн грн більше показника попереднього року).

Рентабельність операційної діяльності підприємств, аналогічних по відношенню до ТОВ “Еко-Сфера”, була нижчою за валову рентабельність. Середня за три роки рентабельність основної діяльності — 5,9 %, а середня загальна рентабельність — 3,2 %. В нашого підприємства операційна рентабельність складала в 2021 році 2,06%, а валова — 0,35%, що є меншим за показники в середньому по галузі.

Аналіз тенденцій по Україні та аналіз фінансового стану та ділової активності ТОВ “Еко-Сфера” дозволив визначити тенденції та розробити комплекс рекомендацій для оптимізації управління діловою активністю даного об’єкта дослідження.

3. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ТОВ “ЕКО-СФЕРА”

3.1 Визначення типу фінансової стійкості ТОВ “Еко-Сфера” як базового елементу ділової активності

Агрегатний метод визначення фінансової стійкості ґрунтується на основі агрегації. Тип фінансової стійкості підприємства буде характеризуватися співвідношенням матеріальних оборотних коштів і їх джерел фінансування.

Матеріальні оборотні активи — це запаси, що відображаються у статтях II розділу активу балансу ТОВ “Еко-Сфера”. Розраховується їх вартість наступним чином, враховуючи номери рядків в формі №1 Звіту про фінансовий стан підприємства:

$$З = (р. 1100 + р. 1101 + р. 1102 + р. 1103 + р. 1104) \text{ ф.1.} \quad (3.1)$$

Джерел засобів, за рахунок яких сформовані матеріальні оборотні кошти (запаси) ТОВ “Еко-Сфера”:

- Власні оборотні кошти:

$$\text{ВОК} = \text{Власний капітал} \text{ — I розділ Активу} \quad (3.2)$$

2. Власні оборотні кошти та довгострокові джерела формування засобів (інша назва - функціонуючий капітал):

$$\text{ФК} = \text{ВОК} + \text{Довгострокові Зобов'язання} \quad (3.3)$$

3. Загальна величина основних джерел формування коштів:

$$ДФ = ФК + \text{Короткострокові кредити} \quad (3.4)$$

Далі, згідно методики, необхідно перевірити запаси підприємства на забезпечення джерелами фінансування. Це здійснюється наступним чином:

1. Надлишок (нестача) власних оборотних коштів буде розрахований так:

$$ОК_{вл} (+\backslash-) = ВОК - \text{Запаси} \quad (3.5)$$

2. Надлишок (нестача) власних оборотних засобів і довгострокових джерел формування запасів:

$$ОК_{влдз} (+\backslash-) = ФК - \text{Запаси} \quad (3.6)$$

3. Надлишок (нестача) загального розміру основних джерел для формування запасів підприємства:

$$ОК_{заг} (+\backslash-) = ДВ - \text{Запаси} \quad (3.7)$$

Далі, згідно загальновідомої методики, визначається триєдиний показник фінансової стійкості підприємства (таблиця 3.1)

Таблиця 3.1 - Зведена таблиця показників за типами фінансової стійкості

	Характеристика фінансової стійкості			
	Абсолютна фінансова стійкість	Нормальна фінансова стійкість	Недостатня фінансова стійкість	Кризова фінансова стійкість
ОК _{вл} (+\(-)	\geq	\leq	\leq	\leq
ОК _{влдз} (+\(-)	\geq	\geq	\leq	\leq
ОК _{заг} (+\(-)	\geq	\geq	\geq	\leq
S(Ф)	(1;1;1)	(0;1;1)	(0;0;1)	(0;0;0)

Проведемо оцінку фінансової стійкості ТОВ “Еко-Сфера” із використанням даних підприємства (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2 — Вихідна інформація для розрахунку

1	Роки			Зміна (2021-2020)	Зміна (2022-2021)
	2020	2021	2022		
1	2	3	4	5	6
Власний капітал	303527	260970	242739	-42557	-18231
Запаси	154806	196570	0	41764	-196570
Виробничі запаси	52190	62676	70401	10486	7725
Незавершене виробництво	275	0	0	-275	0
Готова продукція	101530	132923	128772	31393	-4151
Перший розділ Активу (Нематеріальні активи)	302520	289470	254927	-13050	-34543
Довгострокові зобов'язання	12612	47055	86900	34443	39845
Короткострокові кредити	15567	53599	43544	38032	-10055

Матеріальні оборотні кошти ТОВ “Еко-Сфера” :

$$\text{ОКмат 2022} = 154806 + 52190 + 275 + 101530 + 811 = 309612 \text{ тис грн}$$

$$\text{ОКмат 2021} = 196570 + 62676 + 132923 + 971 = 393140 \text{ тис грн}$$

$$\text{ОКмат 2022} = 70401 + 128772 + 779 = 199952 \text{ тис грн}$$

Власні оборотні кошти ТОВ “Еко-Сфера” будуть наступними:

$$\text{ВОК 2020} = 3035270 - 302520 = 1007 \text{ тис грн}$$

$$\text{ВОК 2021} = 260970 - 289470 = - 28500 \text{ тис грн}$$

$$\text{ВОК 2022} = 242739 - 254927 = - 12188 \text{ тис грн}$$

Як зрозуміло із розрахунків, власних засобів у 2021 та 2022 роках у підприємства не вистачало, причому в 2022 році ця нестача дещо скоротилась за рахунок зменшення розміру нематеріальних активів підприємства.

Функціонуючий капітал для ТОВ “Еко-Сфера” буде становити:

$$\text{ФК2020} = 1007 + 12612 = 13619 \text{ тис грн}$$

$$\text{ФК2021} = -28500 + 47055 = 18555 \text{ тис грн}$$

$$\text{ФК2022} = -12188 + 86900 = 74712 \text{ тис грн}$$

Загальна величина формування основних джерел коштів для ТОВ “Еко-Сфери” буде складати за роками:

$$\text{ДФ 2020} = 13619 + 15567 = 29186 \text{ тис грн}$$

$$\text{ДФ 2021} = 18555 + 53599 = 72154 \text{ тис грн}$$

$$\text{ДФ 2022} = 74712 + 43544 = 118256 \text{ тис грн}$$

Переходимо до розрахунку покриття оборотних коштів ТОВ “Еко-Сфера”:

1. Надлишок (нестача) власних оборотних коштів:

$$\text{ОКвл (2020)} = 10070 - 154806 - 52190 = -196926 \text{ тис грн}$$

$$\text{ОКвл (2021)} = -28500 - 196570 - 62676 = -287746 \text{ тис грн}$$

$$\text{ОКвл (2022)} = -12188 - 70401 - 0 = -82589 \text{ тис грн}$$

2. Надлишок (нестача) власних оборотних засобів і довгострокових джерел формування запасів ТОВ “Еко-Сфера” :

$$\text{ОКвлдз (2020)} = 13619 - 154806 - 52190 = -193377$$

$$\text{ОКвлдз (2021)} = 18555 - 196570 - 62676 = -240691 \text{ тис грн}$$

$$\text{ОКвлдз (2022)} = 74712 - 70401 - 0 = 4311 \text{ тис грн}$$

3. Надлишок (нестача) загального обсягу джерел формування запасів ТОВ “Еко-Сфера”:

$$\text{ОКзаг (2020)} = 29186 - 154806 - 52190 = -117810 \text{ тис грн}$$

$$\text{ОКзаг (2021)} = 72154 - 196570 - 62676 = -187092 \text{ тис грн}$$

$$\text{ОКзаг (2022)} = 118256 - 70401 - 0 = 47855 \text{ тис грн}$$

Протягом трьох років фінансові стійкість підприємства була різною. Зокрема, у 2020 та 2021 році її можна віднести до розряду “кризових”, але в 2022 році вона перейшла до зону “нормального” рівня , якщо керуватись шкалою таблиці 3.1

На наш погляд, для підвищення ефективністю управління діловою активністю ТОВ “Еко-Сфера” та забезпечення його фінансової стійкості, необхідно проводити подібні розрахунки та чітко визначати необхідний обсяг власних фінансових ресурсів.

3.2 Оптимізація менеджменту ТОВ “Еко-Сфера” та бізнес-процесів через удосконалення системи планування

Управління діловою активністю підприємства є достатньо складним процесом. Надзвичайно важливо, на наш погляд, є виокремлення та дотримання певних принципів (рисунок 3.1).

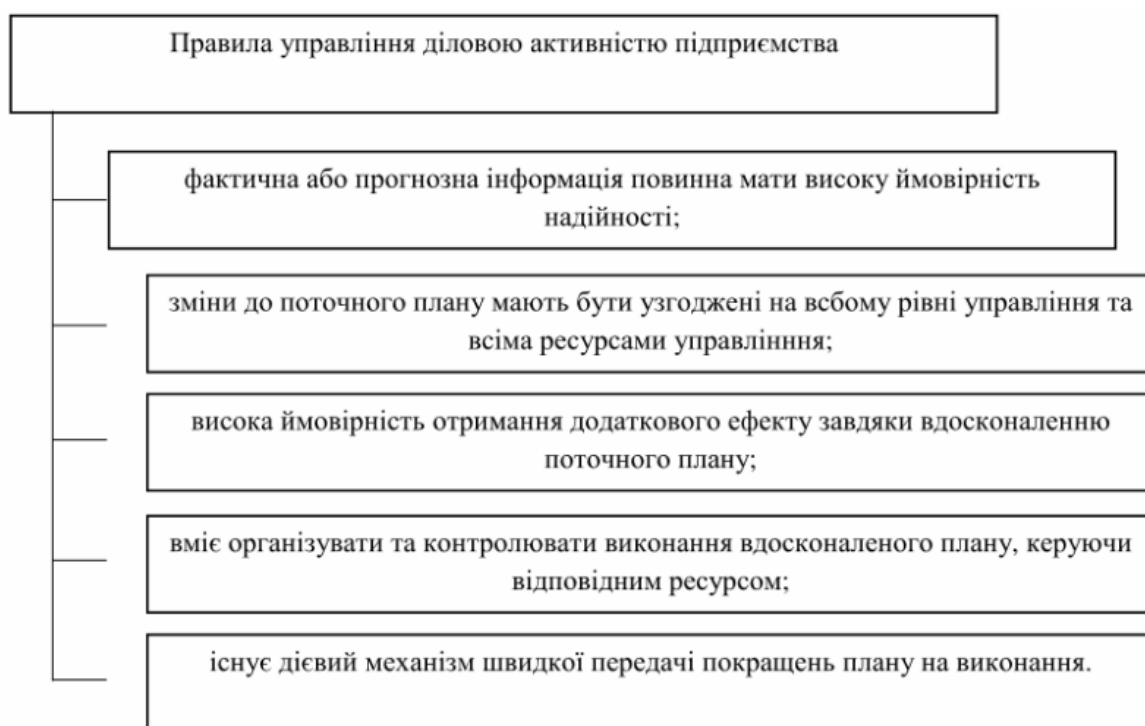

Рисунок 3.1 — Правила управління діловою активністю ТОВ “Еко-Сфера”[1]

Як бачимо, увага звертається на високий ступінь надійності фактичної інформації, що використовується для аналізу та керування плановими показниками.

В контексті даного напрямку, нами пропонується, використовуючи показники прогнозів та враховуючи фактори, що їх корегують, здійснювати планування з високим ступенем ймовірності та наближеності до реальних умов.

Так, нами пропонується, здійснювати планування звіту про фінансові результати підприємства, як показано в таблиці 3.3

Таблиця 3.3 — Прогнозний звіт про фінансові результати ТОВ “Еко-Сфера”

№ п/п	Показник звіту про фінансові результати	На 31.12.22	Прогноз	На 31.12.23
1	2	3	4	5
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	778188	1,15	894916
2	Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг)	600297	1,15	690342
3	Валовий прибуток(збиток)	177891		204575
4	Інші операційні доходи	15364	1,15	17669
5	Адміністративні витрати	12539	До 2% від виручки	17898
6	Витрати на збут	129821	1,15	149294
7	Інші операційні витрати	20646	1,06	21885
8	Фінансові результати від операційної діяльності	30249		33166
9	Інші фінансові доходи	12551	1,02	12802
10	Інші доходи	983	1,15	1130
11	Фінансові витрати	9571	1	9571
12	Інші витрати	2852	1	2852
13	Фінансові результати до оподаткування	31360		34675
14	Чистий прибуток (збиток)	24937		27573

В рядку прогнозу можна побачити відсоткове збільшення показників. Ці дані попередньо розраховуються та обґрунтовуються.

В результаті ми бачимо, що зростання виручки підприємства призведе до пропорційного зростання собівартості продукції, витрат на збут. Передбачається також, що відбудеться деяке зростання витрат на збут до величини в 2% від виручки ТОВ “Еко-Сфера”.

Зростання чистого прибутку підприємства в прогнозованому періоді становитиме 10,57 %.

Прогнозний звіт про прибутки вплине на показники планового балансу товариства (таблиця 3.4).

Таблиця 3.4 — Прогнозний баланс ТОВ “Еко-Сфера” - активи

Статті балансу	2022 на кінець	Перший прогноз	Дода- ткові умови	Другий прогноз	Додаткові умови	Остаточни й прогноз
I. Необоротні активи						
Нематеріальні активи:	1492	1492	-	1492	0,83	1238
Незавершені капітальні інвестиції	7372	7372	-	7372	1	7372
Основні засоби:	233279	233279	-	233279	0,9	209951
Інвестиційна нерухомість	12784	12784	-	12784	1	12784
Усього за розділом I	254927	254927	-	254927	1	231345
II. Оборотні активи						
Виробничі запаси	70401	70401	1,15	80961,15	1	80961
Готова продукція	128772	128772	1,15	148087,8	1	148088
Товари	779	779	1	779	0,89	693
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	47187	47187	1,15	54265,05	Продов- жити на 7 днів	57762
Дебіторська заборгованість за розрахунками з						
за виданими авансами	6068	6068	1,15	6978,2	1	6978
Інша поточна дебіторська заборгованість	39199	39199	1,15	45078,85	1	45079

Кінець таблиці 3.4

Статті балансу	2022 на кінець	Перший прогноз	Дода- ткові умови	Лругий прогноз	Додаткові умови	Остаточни й прогноз
Грошові кошти та їх еквіваленти	3507	3507	1,15	4033,05	56	4089
Рахунки в банках	3229	3229	1,2	3874,8	1	3875
Витрати майбутніх періодів	580	580	1,15	580	1	580
Інші оборотні активи	1985	1985	1	1985	1	1985
Усього за розділом II	301707	301707	1	346622,9	1	350090
III. Витрати майбутніх періодів						
IV. Необоротні активи та групи вибуття						
Баланс	556634	556634		601550		581436

В результаті нами здійснювалось корегування показників балансу, враховуючи додаткові умови, які можуть передбачати або потребу в збільшення обсягу днів на погашення дебіторської заборгованості, або коефіцієнт зростання показника.

Продовжимо формування планового балансу та врівноважимо пасив (таблиця 3.5).

Таблиця 3.5 — Прогнозний баланс ТОВ “Еко-Сфера” - пасиви

Статті балансу	2022 на кінець	Перший прогноз	Дода- ткові умови	Другий прогноз	Додаткові умови	Остаточни й прогноз
I. Власний капітал						
Зареєстрований капітал	9600	9600	1,00	9600	1	9600
Капітал в дооцінках	103226	103226	1,15	118710	0,80	94968
Додатковий капітал	8954	8954	1,25	11193	1	11193
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	120959	27573	1,00	27573	1	27573
Усього за розділом I	242739	149353	1,00	167076	1	167076

Кінець таблиці 3.5

Статті балансу	2022 на кінець	Перший прогноз	Дода- ткові умови	Другий прогноз	Додаткові умови	Остаточни й прогноз
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення						
Довгострокові кредити банків	3595	3595	1,15	4134	1	4134
Інші довгострокові зобов'язання	83305	83305	1,15	95801	0,80	76641
Усього за розділом II	86900	86900	1,00	99935	1	80775
IV. Поточні зобов'язання						
Короткострокові кредити банків	43544	43544	79926,00	123470	0	123470
Поточна кредиторська заборгованість за:						
довгостроковими зобов'язаннями	51980	51980	1,15	59777	1	53799
товари, роботи, послуги	88862	88862	1,15	102191	108324,00	108324
за розрахунками з бюджетом	8018	8018	1,15	9221	0,90	8299
розрахунками зі страхування	350	350	1,15	403	0,90	362
розрахунками з оплати праці	1290	1290	1,15	1484	0,90	1335
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	2154	2154	1,10	2369	1	2369
Поточні забезпечення	1068	1068	1,10	1175	0,7	1176
Доходи майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-
Інші поточні зобов'язання	26500	26500	1,3	34450	1	34450
Усього за розділом III	223766	223766		334539		333584
IV. Зобов'язання, пов'язанні з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття						
Баланс	553405	460019		601550		581436

Звернемо увагу на те, що нами було здійснено урівноваження показників другого прогнозу та остаточного прогнозу змін балансу ТОВ “Еко-Сфера”.

Так, серед додаткових умов, як видно з таблиці 3.5, виникло зростання Поточної кредиторської заборгованості в результаті нестачі коштів, яка була врахована. В той же час, багато показників потребували корегування в сторону зменшення, на що вказує коефіцієнт 0,9 в рядку додаткових умов.

Таблиця 3.6 – Напрями удосконалення управління діловою активністю ТОВ “Еко-Сфера”

№ з/п	Назва заходу	Короткий зміст	Прогнозований результат
1	Визначення типу фінансової стійкості ТОВ “Еко-Сфера” як базового елемента ділової активності	Розрахунок надлишку (нестачі) оборотних коштів, надлишку (нестачі) загального розміру джерел фінансування та визначення рівня фінансової стійкості на їх основі	Обізнаність про базовий фінансову стійкість підприємства як показник його ділової активності.
2	Оптимізація менеджменту ТОВ “Еко-Сфера” та бізнес-процесів через удосконалення системи планування	Формування прогнозного звіту про фінансові результати та балансу підприємства (два прогнози, врахування додаткових вимог)	Збільшення надійності фінансової інформації, порівняно вища точність у планування фінансових показників та, як результат, контроль ділової активності

Запропоновані заходи, на наш погляд, забезпечать позитивний вплив на оцінку та забезпечення ділової активності підприємства ТОВ “Еко-Сфера”.

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах головним завданням будь-якого суб'єкта господарювання є забезпечення максимальної ефективності його діяльності, що сприятиме як розвитку, так і всієї економіки.

Кризові явища та нестабільність економічної ситуації змушують підприємства приймати найбільш раціональні та ефективні управлінські рішення для забезпечення стабільного становища на ринку. Для забезпечення економічного розвитку суб'єктів господарювання в таких економічних умовах необхідно знайти найбільш оптимальне поєднання між наявними ресурсами підприємства та кількістю товарів.

На основі визначених нами тенденцій, нами запропоновано:

- проводити визначення типу фінансової стійкості ТОВ “Еко-Сфера” як базового елементу ділової активності;
- оптимізація менеджменту ТОВ “Еко-Сфера” та бізнес-процесів через удосконалення системи планування.

В дипломній роботі викладено теоретико-методичні основи управління діловою активністю підприємства. В теоретичному розділі надано визначення ділової активності, охарактеризовано погляди на її оцінку та показники такої оцінки.

При визначенні терміну «ділової активності підприємств», можливим є здійснення наголосу на таких аспектах, як: ефективність використання ресурсів підприємства (зокрема, матеріальних, фінансових, кадрових, тощо); забезпечення та оцінка якості управління, визначення поточного стану та виявлення резервів розвитку; забезпечення бажаного рівня конкурентоспроможності на ринку

Сьогодні в економічній літературі можна зустріти виокремлення таких рівнів ділової активності, які відповідають відповідному рівню господарсько-фінансової ситуації на підприємстві, а саме:

- високий (або достатній) — передбачає здійснення інноваційної політики, для нього характерним є стабільне фінансове становище, ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства є теж високою;

- середній (або задовільний) - фінансовий стан підприємства є нестійким, інноваційну політику можна характеризувати як пасивну, а ефективність використання ресурсів підприємства має тенденцію до падіння;

- низький (або незадовільний) — характерний для кризового стану функціонування підприємств, управління ресурсами здійснюється не ефективно, інноваційна політика приносить збитки

Оцінка ділової активності здійснюється згідно загальновідомого переліку показників оборотності, або показників ділової активності.

Об'єктом дипломної роботи є ділова активність ТОВ “Еко-Сфера” та процеси управління нею.

Історія підприємства починається з 2003 року, заснування виробництва в м. Калинівка Вінницької області. Компанія сьогодні входить до складу до груп компаній “ЕКОСФЕРА group” та є суб'єктом середнього підприємництва.

Першим брендом, що з'явився на ринку був “Соки України”, наступним кроком стало введення артезіанської свердловини в експлуатації. Розширення виробництва призвело до створення збутових представництв із філіями у містах Вінниця, Житомир, Київ, Рівне, що потребувало розширення транспортного цеху підприємства. Тепер він налічував 160 автомобілів. Наступним кроком у розвитку заводу стало виробництво концентрованих соків. Далі, з'явилися марки “Ранок”, “Соки України”, “Екосфера”. Надалі, керівництво продовжило роботу над розширенням асортименту та запустило лінійку газованих напоїв Lemon Splash, Dabl Cola, Don Limon, Orange Storm. В 2019 році був проведений ребрендинг марок соків, які добре зарекомендували себе на ринку але, все ж, потребували деякого оновлення.

В 2021 році, керуючись завоюванням уваги найменших споживачів, підприємство запустило лінійки соків із зображеннями героїв відомих

мультисервілів на пакуванні. Такі соки випускались, в тому числі, з найменшим об'ємом фасування — 0,2 л. В цьому ж році асортимент соків поповнився виробами із відміткою “без цукру”.

Чистий фінансовий результат товариства суттєво зріс у 2022 році на 19134 тис грн. Це є досить позитивним аспектом, особливо враховуючи рецесію попереднього року, коли його значення зменшилось на 1240 тис грн внаслідок впливу факторів короно кризи та інших зовнішніх чинників.

Із показником зростання прибутку підприємства тісно зв'язане зростання рентабельності продукції, яку в 2022 році становило 4,15%.

По аналізу платоспроможні та ділової активності необхідно відмітити наступне. Кількісні показник мають тенденцію до зростання (це стосується виручки від реалізації, продуктивність праці, чистий фінансовий результат).

Але, негативні чисті грошові потоки засвідчують, що деякі елементи цих видів активностей є не прибутковими та необхідно їх переглянути, оскільки це віднімає у підприємства наявність володіння засобами та використовувати їх на цілі розвитку.

Аналіз тенденцій по Україні та аналіз фінансового стану та ділової активності ТОВ “Еко-Сфера” дозволив визначити тенденції та розробити комплекс рекомендацій для оптимізації управління діловою активністю даного об'єкта дослідження.

На основі визначених нами тенденцій, нами запропоновано:

- проводити визначення типу фінансової стійкості ТОВ “Еко-Сфера” як базового елементу ділової активності (через розрахунок надлишку (нестачі) оборотних коштів, надлишку (нестачі) загального розміру джерел фінансування та визначення рівня фінансової стійкості на їх основі). Це підвищить обізнаність

керівництва про базовий фінансову стійкість підприємства як показник його ділової активності;

- оптимізація менеджменту ТОВ “Еко-Сфера” та бізнес-процесів через удосконалення системи планування (а саме, формування прогнозного звіту про фінансові результати та балансу підприємства (два прогнози, врахування додаткових вимог). Це призведе, на наш погляд, до збільшення надійності фінансової інформації, порівняно вища точність у планування фінансових показників та, як результат, контроль ділової активності

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Адонін С.В. Управління діловою активністю підприємства в сучасних умовах / С. В. Адонін, Ю.М. Калашнікова, А. А. Смолянський // Електронне наукове фахове видання “Ефективна економіка”. - 2021. - №12.
2. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : підручник / О. Я Базилінська. - Київ : Центр учбової літератури, 2012. - 328 с
3. Данилишин Б. НБУ поліпшив прогноз річного економічного зростання / Б. Данилишин Режим доступу: https://glavcom.ua/columns/b_danilishyn/nbu-polipshiv-prohnoz-richnoho-ekonomichnoho-zrostannja-926617.html
4. Дончак Л. Г. Ділова активність підприємства та шляхи її зміцнення / Л. Г. Дончак, О. М. Ціхановська // Економіка та управління підприємствами. – 2017. – Випуск 10. – С. 250-255
5. Жукевич С.М. Аналітична складова в управління діловою активністю підприємства / С. М. Жукевич, Т. Г. Бурдюк // Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія : матеріали міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції. - Тернопіль, 2017. - С. 228-231.
6. Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : В НТУ, 2017. – 143 с
7. Індекс очікувань ділової активності підприємств: веб-сайт Національного банку України // <https://bank.gov.ua/ua/news/all/biznes-zberigaye-pozitivni-otsinki-schodo-rezultativ-svoyeyi-diyalnosti--rezultati-opituvannya-pidpriyemstv-u-travni>
8. Кащена Н. Б. Ділова активність підприємства: сутність та методика аналізу : монографія / Н. Б. Кащена, Т. В. Горошанська, Т. В. Польова. - Х. : Видавництво Іванченка І.С., 2016. - 196 с.

9. Кобрин Л. Й. Теоретико-методичні підходи до управління діловою активністю підприємства / Л. Й. Кобрин // Наукові записки. Сер.: Економічні науки. – 2018. – № 1 (56). – С. 193–200.

10. Корнух О. В. Нематеріальні активи як важливий чинник ділової активності підприємства в умовах інноваційних перетворень / О. В. Корнух // Ефективна економіка № 12, 2017 // http://www.economy.nayka.com.ua/index.php/sveta%2021.03.2014/user/downloads/pdf/12_2019/58.pdf?op=1&z=5977

11. Лобачева І. Ф. Оцінювання ділової активності підприємства на стадіях його життєвого циклу / І. Ф. Лобачева // Економіка та управління підприємствами. - 2018. - 6 (11). - С. 224-229.

12. Лучко М.Р. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / М. Р. Лучко, С.М. Жукевич, А.І. Фаріон - Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 450 с.

13. Мартусенко І.В. Ділова активність: теоретичні аспекти та особливості формування / І. В. Мартусенко, Л. Г. Дончак // Економіка і суспільство. - 2018. - Вип. 18. - С. 501 — 505.

14. Мешкова Н.Л. Оцінка ділової активності підприємства на макrorівні / Н.Л. Мешкова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 5. – С 508-511

15. Насобова О.В. Теоретичні аспекти управління ліквідністю та діловою активністю підприємства / О. В. Насібова, В. М. Папуцин // Економіка і суспільство. - 2017. - №12. - С.591 — 596.

16. Ніка Х.В. Оцінка ділової активності підприємства / Х. В. Ніка, О. П. Петренко // The 4th International scientific and practical conference «Modern research in world science» (July 10–12, 2022) - Львів, 2022. - С. 954–958.

17. Обсяг реалізованої промислової продукції за видами діяльності у 2022 році // Режим доступу: <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fukrstat.gov.ua%2>

Foperativ%2Foperativ2022%2Fpr%2Forp%2Forp1222_ue.xlsx&wdOrigin=BROWSE
LINK

18. Очікування промислових підприємств у травні 2023 року щодо перспектив розвитку їх ділової активності // режим доступу : https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/fin/rp/prom/prom_05_2023_u.pdf

19. Очікування промислових підприємств щодо перспектив розвитку їх ділової активності за видами економічної діяльності та основними промисловими групами (2023) Новини за 31.05.2023// <https://ukrstat.gov.ua/>

20. Петрик Л.О. Ділова активність промислових підприємств України / Л. О. Петрик, В. А. Фелісеєв // економічний простір. - 2022. - № 181. - С. 188-191.

21. Приймак С. В. Ділова активність як фактор зростання економічного потенціалу підприємства / С. В. Приймак // Збірник тез звітної наукової конференції Львівського національного університету імені Івана Франка за 2017 рік : Львів, ЛНУ ім. І. Франка, - 2018. - С. 121-125.

22. Павелко О. В. Ліквідність, ділова активність та рентабельність : характеристики та осоловості визначення окремих показників / О. В. Павелко, О. Д. Попчук // Вісник НУВГП. - 2022. - Вип. 4(100). - С. 115-131.

23. Руденко Є.М. Застосування «золотого правила економіки» для оцінки ділової активності сільськогосподарських підприємств / Є.М. Руденко // Агросвіт. 2014. № 16. С. 42–49.

24. Сидоренко-Мельник Г.М. Перебудова моделі управління діловою активністю підприємства в умовах кризи / Г. М. Сидоренко-Мельник, А. В. Зінченко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. - 2020. - № 3 (99). - С. 13-20.

25. Соловей Н.В. Аналіз ділової активності підприємства як основа підвищення ефективності його діяльності / Н. В. Соловей // Молодий вчений - № 1 (65) січень, - 2019. - С. 247 — 249.

26. Статистичний збірник «Діяльність суб'єктів господарювання» за 2020 рік. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/>

27. Статистичний збірник «Діяльність суб'єктів господарювання» за 2021 рік. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/>
28. Статистичний збірник «Діяльність суб'єктів господарювання» за 2022 рік. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/>
29. Ткаченко Є.Ю. Поняття ділової активності підприємства та напрями її підвищення / Є. Ю. Ткаченко, В. В. Зінченко // Біоекономіка як ключовий фактор розвитку виробництва та екологізації промислового регіону : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (26-27 листопада 2020 року, м. Запоріжжя). - Запоріжжя : Наук. ред. Н.Г. Метеленко, 2020. - С. 272–275.
30. Томчук О.Ф. Критерії оцінювання і прогнозування фінансового стану та результатів діяльності підприємства / О. Ф. Томчук, М.О. Левчук // Молодий вчений, 2019. - 9 (73). - С. 480-486.
31. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз: навчальний посібник (2-ге видання, змінене і доповнене). / Ю. М. Тютюнник, Л. О. Дорогань-Писаренко, С.В. Тютюнник. - Полтава: Видавництво ПП «Астрая», 2020. - 434 с.
32. Фінансова система та її роль у забезпеченні розвитку економіки України : монографія / [колектив авторів] ; за заг. ред. В. В. Карцевої. – Полтава : ПУЕТ, 2019. – 254 с
33. Фінансовий менеджмент: підручник / Г. О. Партин Н. Є. Селюченко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки 2018.-388 с.
34. Фінансовий менеджмент : підручник / О. В. Кнейслер, О. Р. Квасовський, О. Ю. Ніпіаліді. - за ред. д-ра.екон.наук О. В. Кнейслера. - 2018. - 478 с.
35. Фінансова санація і антикризове управління підприємством (з перекладом тем англійською мовою) : навч. посібник / М. К. Бондарчук, І. В. Алексєєв. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 268 с.
36. Фінансово-економічна діяльність: навчальний посібник / О. О. Коць, П. Г. Ільчук. – Львів: Видавець ПП Сорока Т. Б., 2016.- 134 с.

37. Чемчикаленко Р.А. Теоретичні основи управління фінансовим станом підприємства / Р. А. Чемчикаленко, Г. О. Сукрушева, А. Ю. Ткаченко // Гроші, фінанси, кредит. - 2019. - 327. - С. 350-354.

38. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: [підручник] / Ю.С. Цал-Цалко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566 с

39. Царук В. Ю. Теорія і методологія обліку і аналізу в системі корпоративного управління : монографія / В. Ю. Царук. - Тернопіль : Осадца Ю.В. - 2020. - 404 с.

40. Шамота Г. М. Дослідження підходів до комплексної оцінки фінансового стану підприємства / Г. М. Шамота, Д. О. Малиш // Бізнес інформ. - 2018. - №3. С. 271-278.

41. Яцух О. О. Сутність та зміст фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств / О. О. Яцух // Всеукраїнський науково-виробничий журнал: «Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики». - 2018. - № 10 (38). - С. 133-145

42. Яцух О.О. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. / О. О. Яцух, Н. Ю. Захарова // Вчені записки Таврійського національного університету імені ВІ Вернадського. Серія: Економіка і управління. - 2018. - 29 (68). № 3. - С.173-180.

43. Bakhtiyor P. Klichev, Isroil X. Choriev. The Issues Of Business Activity Organization In Uzbekistan / Bakhtiyor P. Klichev, Isroil X. Choriev. Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI) Volume 12, Issue 7, July 2021.- P. 4587-4592/

44. Mike Ashworth. A subject matter expert in financial management [Electronic resource]. Access mode : <https://www.accaglobal.com/gb/en/student/exam-support-resources/fundamentals-exams-study-resources/f9/technical-articles/wcm.html>

ДОДАТКИ

Додаток А

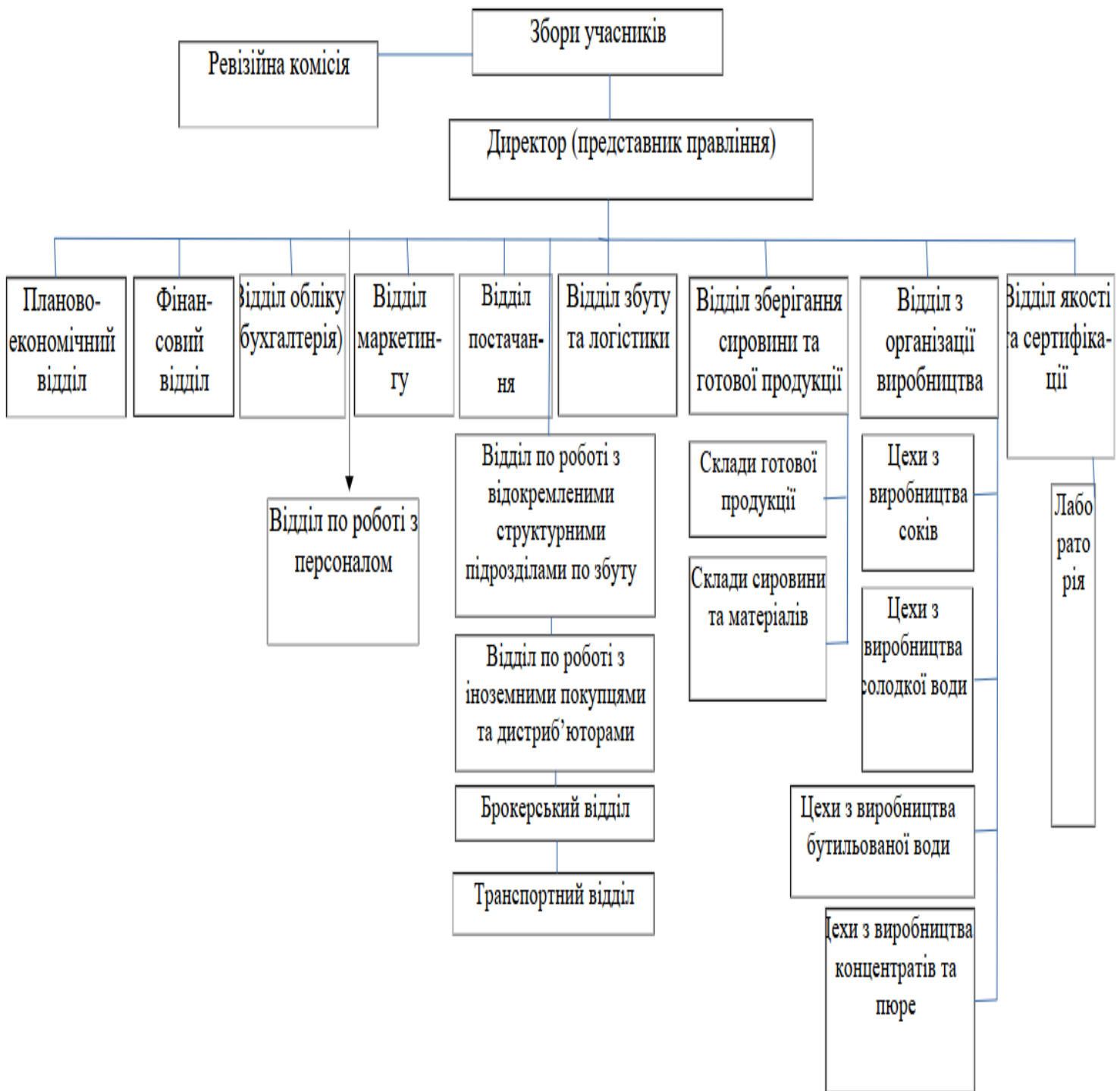

Рисунок А.1 – Організаційна структура ТОВ «Еко-Сфера»

Додаток Б

Таблиця Б.1 — Аналіз операційних витрат ТОВ “Еко-Сфера”

Стаття операційних витрат	Значення, тис грн			Темпи змін до попереднього року, %	
	2020	2021	2022		
1.Матеріальні затрати	306203	391934	560314	128,00	142,96
2.Витрати на оплату праці та соціальні заходи разом, в т.ч.:	34246	43795	45368	127,88	103,59
витрати на оплату праці	28521	36467	37957	127,86	104,09
відрахування на соціальні заходи	5725	7328	7411	128,00	101,13
3.Амортизація	17639	24900	28403	141,16	114,07
4.Інші операційні витрати	57121	76408	104859	133,77	137,24
Всього	415209	537037	738944	129,34	137,60

Таблиця Б.2 — Аналіз за даними Звіту “Про сукупний дохід” ТОВ “Еко-Сфера”

№	Стаття	Дані за роками, тис грн			Темпи зміни, % до попереднього року	
		2020	2021	2022		
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	418809	509037	778188	121,54	152,87
2	Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг)	322496	402317	600297	124,75	149,21
3	Валовий прибуток	96313	106720	177891	110,81	166,69
4	Інші операційні доходи	10170	13502	15364	132,76	113,79
5	Адміністративні витрати	9124	10981	12539	120,35	114,19
6	Витрати на збут	74934	93109	129821	124,25	139,43
7	Інші операційні витрати	8568	5646	20646	65,90	365,67
8	Фінансові результати від операційної діяльності	13857	10486	30249	75,67	288,47
9	Інші фінансові доходи	-	1503	12551	0,00	835,06
10	Інші доходи	463	1544	983	333,48	63,67
11	Фінансові витрати	5045	5187	9571	102,81	184,52
12	Інші витрати	840	478	2852	56,90	596,65
13	Фінансові результати до оподаткування	8435	7868	31360	93,28	398,58
14	Чистий прибуток	7043	5803	24937	82,39	429,73

Додаток В — Дані звітності ТОВ “Еко-Сфера”
 Таблиця В.1 — Дані Звіту про фінансовий стан ТОВ “Еко-Сфера” за 2020-2022 роки

Актив	2020	2021	2022
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1821	1617	1492
первісна вартість	4764	4577	3052
накопичена амортизація	2943	2960	1561
Незавершені капітальні інвестиції	5716	19124	7372
Основні засоби:	279544	253418	233279
первісна вартість	565056	604001	642693
знос	285512	350583	409414
Інвестиційна нерухомість	14968	15311	12784
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	52519	56596	57549
Знос інвестиційної нерухомості	37551	41285	44765
Інші фінансові інвестиції	471	0	0
Усього за розділом I	302520	289470	254927
II. Оборотні активи			
Запаси	154806	196570	0
Виробничі запаси	52190	62676	70401
Незавершене виробництво	275	0	0
Готова продукція	101530	132923	128772
Товари	811	971	779
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	44781	41852	47187
Дебіторська заборгованість за розрахунками з			
з бюджетом	1,0	3170	0
за виданими авансами	445	8160	6068
Інша поточна дебіторська заборгованість	22475	31306	39199
Грошові кошти та їх еквіваленти	2358	1080	3507
Рахунки в банках		864	3229
Витрати майбутніх періодів	347	84	580
Інші оборотні активи	207	228	1985
Усього за розділом II	225420	282450	298478
III. Витрати майбутніх періодів			
IV. Необоротні активи та групи вибуття			
Баланс	527940	571920	553405

Кінець таблиці В.1

Пасив	2020	2021	2022
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	9600	9600	9600
Капітал в дооцінках	194754	146394	103226
Додатковий капітал	8954	8954	8954
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	90219	96022	120959
Усього за розділом I	303527	260970	242739
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Довгострокові кредити банків	12554	21438	3595
Інші довгострокові зобов'язання	58	25617	83305
Усього за розділом II	12612	47055	86900
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	15567	53599	43544
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	10795	9490	51980
товари, роботи, послуги	140188	161002	88862
за розрахунками з бюджетом	2805	1778	8018
у тому числі з податку на прибуток	214	677	3614
розрахунками зі страхування	266	334	350
розрахунками з оплати праці	976	1222	1290
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	11	2230	2154
Поточні забезпечення	266	813	1068
Доходи майбутніх періодів			
Інші поточні зобов'язання	40927	33427	26500
Усього за розділом III	211801	263895	223766
IV. Зобов'язання, пов'язанні з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	527940	571920	553405

Додаток Г

Таблиця Г.1 - Методика розрахунку показників рентабельності

Необхідна для розрахунку інформація						
Показники	Умовне позначення	Значення, тис грн			Абсолютна зміна по відношенню до попереднього року	
		2020	2021	2022		
Валовий прибуток	ВП	96313	177891	106720	81578	-71171
Чистий дохід від реалізації продукції	ЧД	418809	509037	778188	90228	269151
Собівартість реалізованої продукції	Св	322496	402317	600297	79821	197980
Адміністративні витрати	Вадм	9124	10981	12539	1857	1558
Витрати на збут	Взб	74934	93109	129821	18175	36712
Фінансовий результат від операційної діяльності	Фоп	13857	10486	30249	-3371	19763
Чистий прибуток	ЧП	7043	5803	24937	-1240	19134
Середньорічний розмір власного капіталу	ВКсер	272235,5	282248,5	215854,5	10013	66394
Показники рентабельності						
Показники	Методика розрахунку	Значення, %			Абсолютна зміна по відношенню до попереднього року	
		2020	2021	2022		
Валова рентабельність	ВП/ЧД	0,23	0,35	0,14	0,12	-0,21
Рентабельність продукції	$\frac{ВП * 100}{(Св+Вадм+Взб)}$	23,69	35,13	14,37	11,44	-20,76
Рентабельність за операційним прибутком (або операційна рентабельність)	$\frac{Фоп * 100}{ЧД}$	3,31	2,06	3,89	-1,25	1,83
Рентабельність за чистим прибутком (або чиста рентабельність)	$\frac{ЧП * 100}{ЧД}$	1,68	1,14	3,20	-0,54	2,06
Рентабельність власного капіталу	$\frac{ЧП * 100}{ВКсер}$	2,59	2,06	11,55	-0,53	9,50

Таблиця Г.2 - Методика розрахунку показників платоспроможності

Необхідна для розрахунку інформація						
Показники	Умовне позначення	Значення, тис грн			Абсолютна зміна по відношенню до попереднього року	
		2020	2021	2022		
Власний капітал	ВК	303527	260970	242739	-42557	-18231
Баланс (Активи)	А	527940	571920	553405	43980	-18515
Усього за розділом II Пасиву	ДЗ	12612	47055	86900	34443	39845
Усього за розділом III Пасиву	ПЗ	211801	263895	223766	52094	-40129
Залучений капітал (I та II розділи Пасиву)	ЗК	224413	310950	310666	86537	-284
Оборотні активи	ОА	225420	282450	298478	57030	16028
Показники платоспроможності						
Показники	Методика розрахунку	Значення, %			Абсолютна зміна по відношенню до попереднього року	
		2020	2021	2022		
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	$\frac{ВК}{А}$	0,57	0,46	0,44	-0,12	-0,02
Коефіцієнт фінансування	$\frac{ЗК}{ВК}$	0,74	1,19	1,28	0,45	0,09
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	$\frac{ОА-ПЗ}{ОА}$	0,06	0,07	0,33	0,01	0,26
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{ОА-ПЗ}{ВК}$	0,04	0,07	0,31	0,03	0,24

Таблиця Г.3 — Методика розрахунку показників ділової активності

Необхідна для розрахунку інформація						
Показники	Умовне позначення	Значення, тис грн			Абсолютна зміна відносно попереднього року	
		2020	2021	2022		
Середньорічна вартість активів	Асер	485200,5	549930	562662,5	64730	12733
Чистий дохід від реалізації продукції	ЧД	418809	509037	778188	90228	269151
Середньорічна величина дебіторської заборгованості	ДЗсер	48734	43316,5	41519	-5418	-1798
Середньорічна величина кредиторської заборгованості	КЗсер	130543	150595	124932	20052	-25663
Середньорічна вартість основних засобів	ОЗсер	246843	266481	243348,5	19638	-23133
Середньорічний розмір власного капіталу	ВКсер	272235,5	282248,5	215854,5	10013	-66394
Показники ділової активності						
Показники	Методика розрахунку	Значення, %			Абсолютна зміна відносно попереднього року	
		2020	2021	2022		
Коефіцієнт оборотності активів	$\frac{\text{ЧД}}{\text{Асер}}$	0,86	0,93	1,38	0,06	0,46
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\frac{\text{ЧД}}{\text{ДЗсер}}$	8,59	11,75	18,74	3,16	6,99
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\frac{\text{ЧД}}{\text{КЗсер}}$	3,21	3,38	6,23	0,17	2,85
Коефіцієнт оборотності основних засобів	$\frac{\text{ЧД}}{\text{ОЗсер}}$	1,70	1,91	3,20	0,21	1,29
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\frac{\text{ЧД}}{\text{ВКсер}}$	1,54	1,80	3,61	0,27	1,80